

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Georges Bataille

Günah Üzerine Tartışma

Georges Bataille

Yazar, sosyolog, antropolog ve filozof Georges Bataille, 20. yüzyılın en aykırı filozoflarından biridir. Edebiyatta kötülüğün yazarı olduğu gibi felsefede de aşırılığın yazarıdır. Nietzsche'nin "Tanrı öldü" fikrinden yola çıkarak yeni bir etik düşünceye yönelir. Bu yönelim bilinen etik yaklaşımları altüst etmekle kalmaz, temel kavramları da yerle bir eder. Tanrı yerine iç deneyi, masumiyet yerine günahkarlığı, kesinlik yerine imkânsız, cinsellik yerine erotizmi ve pornografiyi, iyilik yerine kötülüğü, huzur yerine tehlikeyi öne alarak yeniden düşünür. Bu anlamda Foucault, Gilles Deleuze, Jacques Derrida gibi bir şekilde Nietzsche'nin takipçisi olan düşünürleri önemli ölçüde etkilemiştir.

Michel Foucault'nun "Bu çağın en önemli yazarlarından biri" olarak tanımladığı Bataille, yalnızca Fransız çağdaş yazını üzerinde değil, evrensel bir yazın ve düşün uğrağı üzerinde de kalıcı izler bırakmıştır.

Selahattin Hilav

Felsefeci, yazar, çevirmen Silahattin Hilav, 1946'da İstanbul Erkek Lisesi'ni, 1950'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. 1954-58 yılları arasında Paris'te Sorbonne Üniversitesinde felsefe derslerini izledi. Yurda döndükten sonra çok sayıda gazete, dergi, ansiklopedi ve yayınevinde çalışan Hilav'ın, aydınlanmacı felsefenin ve Marksizm'in Türkiye'de kuramsal olarak anlaşılmasında önemli katkıları oldu. Yazko Felsefe Yazıları'nı yönetti. Diyalektik Düşüncenin Tarihi ve 100 Soruda Felsefe El Kitabı gibi çalışmalarıyla dikkati çekti. Marx, Engels, Sartre, Schopenhauer, Freud, Garaudy, Nerval, Diderot ve d'Alembert, Foucault ve Kojève gibi pek çok yazardan çeviriler yaptı.

Kırmızı Kedi Yayınevi: 968
Turuncu Kitaplar: 20

Özgün adı: *Discussion sur le peche*

Günah Üzerine Tartışma

Bu tartışma, *Dieu Vivant* dergisinde (sayı 4, 1945) yayımlanmıştır.

Georges Bataille
Çeviren: Selahattin Hilav

© Kırmızı Kedi Yayınevi, 2018

Yayın Yönetmeni: Enis Batur
Editör: Çağlayan Çevik
Kapak Uygulama: Cüneyt Çomoğlu
Grafik: Taylan Polat

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın, hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Birinci Basım: Temmuz 2018, İstanbul
ISBN: 978-605-298-345-4
Kırmızı Kedi Sertifika No: 13252

Baskı: Pasifik Ofset
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere/İSTANBUL
Tel: 0212 412 17 77 Sertifika No: 12027

Kırmızı Kedi Yayınevi
kirmizikedi@kirmizikedi.com / www.kirmizikedi.com
www.facebook.com/kirmizikedikitap / twitter.com/krmzikedikitap
kirmizikediedebiyat.blogspot.com.tr
Ömer Avni Mah. Emektar Sok. No: 18 Gümüşsuyu 34427 İSTANBUL
T: 0212 244 89 82 F: 0212 244 09 48

GEORGES BATAILLE

Günah Üzerine Tartışma

Çeviren: Selahattin Hilav

Günah Üzerine Tartışma*

Georges Bataille

Georges Bataille, özellikle günah konusundaki düşüncelerini, Hristiyanlar ve Hristiyan olmayanlar karşısında, Marcel Moré'de 15 Mart 1944 oturumunda tanımlayıp açıkladı.

Bu konferansta söylenenler, aşağıdaki metnin belirttiği gibi bazı değişiklikler yapılarak Bataille'ın Nietzsche Üzerine adlı kitabında yayımlandı.

* Bu Tartışma'yı, *Dieu Vivant*, 4, 1945'teki yayımlanmış haliyle veriyoruz.

Sevgili dostum¹

Bilmiyorum, size bu konuyla ilgili bir şeyler söyledim mi: *Nietzsche Üzerine*'nin "Doruk ve Düşkünlük" adlı bölümü, benim Marcel Moré'de yaptığım açıklamaların biraz değişikliğe uğratılmış şeklidir. Bu değişiklikler, şekle aittir ve bazı bölümlerde de düşüncelerimin geliştirilmesi söz konusudur. Ama asıl önemli olan, tartışmada ortaya çıkan bazı sorunları göz önüne almış olmamdır. Basılan metinde, Moré'deki konuşmam sırasında ancak Jean-Paul Sartre'a cevap vermek üzere ileri sürdüğüm ve can sıkıntısının hiçliğine ilişkin fikrime yer verdim. *Nietzsche Üzerine*'de yayımlanmış metni okuyan okur, bunu bilmezse, biraz şaşırabilir.

Ne var ki, bu değişiklikler, ikincil bir önem taşımaktadır ve benim, düşüncelerimi son

1 Bu mektubun, *Dieu Vivant*'ın yazı işlerinden sorumlu hangi üyesine yazıldığını bilmiyoruz.

sonuçlarına ulaştırmak istediğim bir metnin esasına ilişkin değillerdir. Bugün de sıradan ahlâkın temelini çürüttüğümü düşünüyorum ve ben bunu, sözü geçen ahlâkın yükünü çekenlerin düşüncesinde ortaya çıkarmaya çalıştım. Çünkü o insanlar, ahlâka bir tür umutsuzluk yüklemektedirler ve bu umutsuzluk, benimle birlikte o ahlâka karşı çıkmaktadır. Bu konu üzerinde fazla durmak istemem: “Biz, Hıristiyanlık düşünüşünün ve kavrayışının mirasçıları olmak istiyoruz... Hıristiyanlığı bir üsthıristiyanlık aracılığıyla aşmak istiyoruz ve ondan sıyrılmaya yanaşmıyoruz.” Nietzsche’nin bu söylediklerini hiçbir değişikliğe uğratmadan, ondan sonra ben de ileri sürüyorum.

Ayrıca, tartışmada, düşüncelerimi iyice açıklayamadığım için esef ediyorum. Aslında, Hyppolite’in söylediklerini ben de tamamen kabul ediyorum. Günah sözcüğünü kullanmam, bir kolaylığa kaçmamdan ötürü değildir. Aslında, ahlâk sorununu, tarihsel deneyler dışında ortaya koymanın anlamsız olduğunu düşünüyorum. Benim, “günah fik-

rindeki sonsuzluk" a gereksinimim var. Ahlâk konusunda beni etkileyen şey, her şeyin sonuna gitmek zorunda olan insanların duydukları titremedir. Bu, üniversite hocasının sınırlı ve uysal yaşantısı değildir.

Böyle olmasaydı, iyiye doğru yükselmenin sonunda cürmün kaçınılmaz olduğunu nasıl kavrayabilirdim.

Ben, sağlam bir karşı çıkmanın, kavrayışın sonuna kadar gitmesi gerektiğini düşünüyorum. Ve bu, şimdiye kadar pek yapılmamıştır.

Sevgilerimle,

Georges Bataille

Şu sizi ilgilendirir belki: *Bir gerçeküstücü* (Jean Maquet), bugün, *Troisieme Convoi*'da karşıtı olduğu Hristiyanlığın hakkını teslim ederek, benimkilere benzer görüşler ileri sürüyor.

Tartışmada bulunanlar: Arthur Adamov, Maurice Blanchot, Bollin, Simone de Beauvoir, Bruno, Pierre Burgelin, Rahip Jean Daniélou, Albert Camus, Couturier, Rahip Dominique Dubarle, Maurice de Gandillac, Jean Hyppolite, Pierre Klossowski, Lahaye, Michel Leiris, Les-cure, Jacques Madaule, Gabriel Marcel, Louis Massignon, Rahip Maydieu, Maurice Merleau-Ponty, Marcel Moré, Münir Hafız, Jean Paulhan, Pierre Prévost, Jean-Paul Sartre vb.

Bundan sonra şu metinler yer alıyor:

1. Pierre Klossowski'nin konferansın temel tezlerine ilişkin özetleri;
2. Rahip Daniélou'nun açıklaması;
3. Daha sonraki tartışma.

I.

TEMEL TEZLERİN ÖZETLERİ

(Giriş)

Bataille'ın ileri sürdüğü sorular, “iyilik ile kötülüğün, varlık ve varlıklar ile olan bağıntısı” ile ilişkili.

İyilik, bir varlığın iyiliği olarak ortaya çıkıyor. Kötülük ise, “bir varlığa yapılmış zarar verici bir şey. Dolayısıyla, iyilik, varlıklara saygı duymak, kötülük ise onlara şiddet eylemleri uygulamak.” Burada ilk ağızda, şu çelişki ortaya çıkıyor: “İyilik, varlıkların kendilerini hor görmelerine ilişkindir.” İkincil bir anlayışa göre de, “kötülük, birbirlerinden ayrı olduklarını içermesi bakımından, varlıkların varolmaktığı” dır.

Böylece, şu kolay sonuca varılabilir: İyilik, *başkalarına* ilgi duymaktır.

I.

(Temel tez)

Söz konusu olan, iyiliği kötülüğün karşısına dikmek değil, ama iyilikten farklı olan “ahlâksal doruk”u, “düşkünlük”ün karşısına dikmek ve onun, zorunluğun, karşıt olarak, iyiliğin tarzlarını belirleyen kötülükle bir ilişkisi de yok.

Doruk, gücün ve kuvvetin aşırılığına, bolluğuna denk düşer. Trajik gerilimi de en yüce noktasına çıkarır ve sınırsız enerjilerin harcanmasına, varlıkların bütünlüğünün bozulmasına ve parçalanmasına yönelir. Dolayısıyla doruk, iyilikten çok, kötülüğe yakındır.

Düşkünlük -ki, bitkinlik ve yorgunluk anlarına denk düşer-, varlığı koruma ve zenginleştirme endişesini en yüce değer olarak ileri sürer. Ahlâk kuralları da ondan kaynaklanır.

Bataille, ilk ağızda, çarmıha gerilmiş İsa’nın, kötülük kavramının açık bir anlam taşımadığını çok iyi dile getirdiğini belirtecektir.

“Pilatus’un cellatları, İsa’yı çarmıha germişlerdi, ama onların çarmıha gerdikleri Tanrı, kurban olarak öldürülmüştü: Kurban Eden cürümdü ve Adem’den bu yana günahkârların işlediği bir cürümdü bu...

İsa'nın öldürölmesi, Tanrı'nın varlığına karşı işlenmiş bir suçtu.

Ve dolayısıyla, her şey, yaratıkların, kendilerini yaratanla, bütönlüğü yırtıp parçalayan bir yaranın dışında, başkaca bir yolla iletişim kuramayacaklarını gösterir gibi olup bitmişti.

...İnsanların kabahatliliğiyle yaralanmış olan Tanrı ve Tanrı karşısında kabahatlilikleri kendilerini yaralayan insanlar, sonları gibi görünen birliği zahmet çekerek buluyorlar. İnsanoğlu, çarmıha germede, kötölüğün doruğuna ulaşır. Ama insanoğlu, bu doruğa ulaştığı için Tanrı'dan ayrı olmasını sona erdirmiştir. Dolayısıyla, dopdolu ve el değmemiş bir varlık ile bir başka varlık arasında "iletişim" olamayacağını ileri sürmek gerekir. "İletişim" için, varlıkları kendilerinde ortaya sürölmüş¹ varlıkların var olması gereklidir ve bu varlıkların da ölümün ve hiçliğin sınırına dayanmış olması zorunludur ve ahlâksal doruk, varlığın, kendisinin ötesinde, hiçliğin sınırında ortaya sürölmesinin, askıya alınmasının belli bir anıdır.

1 Bataille, "ortaya sürme"yi, kumardaki gibi, bir şeyi kazanmak ya da kaybetmek için ortaya koyma, rizikoya girme anlamında kullanıyor.

Pierre Klossowski

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

II.

“İletişimde” ve aşkıta, istek (arzu) hiçliğe yönelir (hiçliği nesne olarak alır). Her tür “kurban etme” için de aynı şey geçerlidir.

Genel olarak, kurban etme, kötülüğün yanında yer alır ve gerekli bir kötülüktür; dolayısıyla, insanlar, kendi aralarında “evrensel olarak iletişim kurarken”, “cehennemsel ya da göksel gölgelerle de iletişim kurarken”, cehennemsel ya da göksel gölgelerle de iletişim kurmak zorundadırlar ve bu davranışın anlaşılabilirliği de buradan gelmektedir. İmdi istek (arzu), iletişim ilişkisidir; kurban etme ile günahın da ilişkisidir ve hüküm yürüten bu itke, kemirici ve boğuntuyu besleyen bir şeydir ve varlığı, yani benim öz varlığımı, kendi ötesine bağimler; yani, hiçliğe bağimler. Bu yırtılıştaki ve çekilmesi çok zor olan bu yoksunluk duygusunda, başkasının (ötekinin) bulunuşu dolayısıyla kendini ortaya koyan ve açan benim öz yokluğumu duyarım; ama bunun olması için, ötekinin de kendi hiçliği üzerine eğilmiş olması gereklidir. İletişim, ancak, ortaya sürülmüş iki varlık arasında söz konusu olabilir.

Burada, tenin yaşamı ve kurban etmeye ilişkin aynı açıklamayla karşılaşırız. Kurban eden ve ona yardım eden, kurbanla özdeşleşir; çünkü onların ikisi de öldürme anında, kendi hiçliklerinin üzerine eğilmişlerdir. Ölüme kayan Tanrılarını görüp kavrırlar. *Dolayısıyla, kurban etme, insanın varlığını bir ölçüde ortaya sürer ve ortaya sürülmüş Tanrısallığın varlığıyla birleşmesi olanağını sağlar.*

III.

İsteğin yöneldiği nesne, kutsal bir nesne olmaktan çok tendir ve tenin istenmesinde, “iletişim” mekanizması, bütün karmaşıklığı içinde kendini gösterir. İnsanoğlu, ten etkinliğinde, kirleterek ve kendini de kirleterek varlıkların sınırını aşar.

İmdi, tenin varlığında isteği çeken şey, karşıda bulunan dolayumsuz varlık değildir; ama onun yarasıdır: Bu, beden (tenin) bütünlüğünün bir kopuş ve parçalanma noktasıdır... Tenin bütünlüğünü sınavan bir yaradır ve öldürmeyen, ama kirleten bir kopuş ve parçalanıştır. Kirlenmenin açıkladığı şey, ölümün de

açıkladığı şeydir: Yani hiçliktir ve ceset hiçliği dile getirir. Ölümde olduğu gibi ten zevklerine düşkünlükte de bizi çeken hiçliğin kendisi değildir; nitekim ceset de olduğu haliyle bizi etkileyip tutsak eden şey değildir. Dinsel saygı ve dingin yüceltme yapay görünümle-re, yani ölülerin görünüşteki kasvetli ve korkunç yanlarına bağlıdır. Nitekim, ten zevkine düşkünlükte, kirletmenin ortaya sürülüşü karşısında, “güzel ve şehvetli çıplaklık”ın za-fer kazandığı zaman hiçliğin çekiciliğine bir aktarım yapmak zorunludur.²

Müstehcenliğin hiçliği varlığın yoksunlu-ğa düştüğü sınırı belirttiği halde, iğvaya ka-pılmakta, dış dünya hiçliği, iletişim susuzlu-ğuna bir cevap gibi ortaya çıkar. Bu cevabın anlamını ve gerçekliğini belirlemek kolaydır. İğvaya kapılmış varlık, hiçliğin çifte kısıka-cı ara-sında parçalanmıştır. Bu varlık iletişim kurmazsa, bir başına kalan yaşamın boşluğu içinde kendini hiçleştirir (yok eder). Ama iletişim kurmak ister-se, yine aynı şekilde, kendini kaybetme tehlikesiyle

2 Köşeli ayraçlar içinde, Bataille’ın müsveddeden çıkardığı pasajları veriyoruz.

yüz yüze kalır. Ben, kendimi boşlayarak ya da kendimi dışsallaştırarak kendi dışımda iletişim kurabilirim. “Küçümsenebilecek koşullarda, yaptığım işten vazgeçersem, kendi yargılamamama göre düşkün bir varlık olurum.”

[Böylece, iğvaya kapılmaktaki uzun süreli direnç, iletişimin, “ancak, kendi dışlarına yönelmiş varlıkların, aynı yozlaşma tehlikesi altında etkinlik gösterdikleri ölçüde gerçekleştirilebileceğini göz önüne serer. En saf varlıkların, ten zevki düşkünlüğünün kirli alanlarını çok iyi bilmeleri de bundan ötürüdür... Onlar, bir başkasının sonuna kadar bitirdiğini, aşırı bir tiksinti içinde sezinlemişlerdir.”]

IV.

İnsanlar ancak kendi dışlarında “iletişim kurabilirler”, yani yaşayabilirler ve “iletişim kurmak” zorunda oldukları için de “varlığı kendilerinde ortaya sürerek” birbirlerini anlayabilirlik durumuna getiren kötülüğü ve kirlenmeyi istemek zorundadırlar... İmdi, *her tür “iletişim” intihar ve cürümle ilişkilidir...*

Dolayısıyla bu açıdan kötülük, yaşamın bir kaynağı gibi görünmektedir. Gerçekten de ben ancak, kendimde ve başkasında varlığın bütünlüğünü yıkarak kendimi birlikteliğe açabilir ve ahlâksal doruğa ulaşabilirim. Ve doruk, boyun eğip çekmek değil, kötülüğü *istemektedir*.

V.

Eğer kötülük, “iletişim kurmak istiyorsak baş vurmamız gereken bir araç ve yaşamın bir kaynağı” gibi görünüyorsa, burada kurgusal bir bağıntı vardır ancak. Nitekim, *iyilik ve varlık kavramları bile, süre düşüncelerini işin içine sokar ve süre konusundaki endişe, kötülüğe ya da doruğa, özü bakımından yabancı bir şeydir*. İletişim, özü bakımından varlığı aşmak istediği için, *kötülükte de, özü bakımından reddedilen şey, gelecek zaman endişesidir*. Ve doruğu özlemek ve kötülüğün hareketi ve etkinliği -ki bu, bizde her türlü ahlâkın kurucu bir ögesidir-, bizi ortaya sürmeyi önerdiği ölçüde, ahlâk denilebilecek bir şeydir.

Meziyete baş vuran ve amaç olarak gelecek zaman içinde varlığın iyiliğini ortaya sürmeyi, “sıradan ahlâk”, ancak bir yarar sağlaması

bakımından kabullenir. Bu amaçlar arasında Site'yi, yoksulların içinde yaşadıkları koşulların iyileştirilmesini, vb. sayabiliriz. [Bu ahlâk, en büyük hıncı, duyuların özgürlüğüne cinsel aşırılıklara, “ulaşılmayacak bir doruğa yönelen vahşi bir patlayışa” yöneltmiş olan bir bezginliktir ve bu patlayışın “zenginliği de, özü bakımından, gelecek zaman endişesine karşıttır”. Bu, hiçbir meziyete bağlı olmadığı için, erotik bir doruktur, çoğunlukla reddedilir ve şans dediğimiz alan içindedir; oysa kahramanlık doruğu, birçok acı çekilerek ulaşılan bir şeydir ve savaş kargaşaları içinde şansın belli bir rol oynamasına rağmen, meziyete dayanır.]

Sıradan yargıya göre, bir ahlaksal edimin özü, bir yaraya bağlı olmak; herhangi bir varlığa, bu varlığın kendi varlığını aşabilmesini özleyeceği bir hareket içinde ona bir iyilik yapmaktır. Dolayısıyla ahlâk, ahlâkın olumsuzlanmasından başka şey değildir.

VI.

Varlığın sınırlarını parçalamak konusunda duyduğumuz endişenin bizi yönelttiği

bütün düzensiz enerji harcamaları, bu varlığın korunmasına yararlı olmayan şeylerdir. Cürüm de ten zevki düşkünlüğü de, genellikle, doruk isteğine cevap vermez. Ama, onların gösterdiği “yırılmış alanlar”, “yine de, tutkuların yöneldiği doruğu belirtmekten geri kalmazlar”.

VII.

[Dolayısıyla, Hıristiyanlıktaki vecit hali, hem Eros’a hem de cürme dayanan tek bir hareket olarak görünüyor.]

“...Bir Hıristiyan gizemci, İsa’yı çarmıha gerer. Onun sevgisi -aşkı-, Tanrı’nın ortaya sürülmesini, Çarmıh üzerinde umutsuzluğunu haykırmasını gerektirir. [Azizlerin cürmü, tam anlamıyla erotiktir...] İstek, her seferinde, vecit hareketlerinin kökenidir ve onun hareketi demek olan aşk da herhangi bir noktada her zaman varlıkların hiçlenmesini -yok edilmesini- yöneldiği bir nesne olarak ele alır. Gizemcilik hallerinde ortaya sürülmüş olan hiçlik, kimi zaman öznenin hiçliğidir; kimi zaman da, dünyanın bütünlüğü olarak görül-

müş varlığın hiçliğidir... Gizemci kendinden geçiş... Varlığın sınırını aşmaya yönelerek tükenip gider... İstek, gizemciyi mutlak bir yıkıma, kendini eksiksiz olarak harcamaya adım adım öylesine yükseltir ki, gizemcideki yaşam, güneşteki bir patlamaya benzer.”

Ne var ki, şu da apaçıktır: İsteğe bağlı olarak ortaya çıkan bu yıkımlar, gerçek yıkımlar değildir; bunalım içindeyken cürüm ve varlıkların hiçlenmesi tasarımıda, başka şey değildir. Yani burada, ahlâksal bir uzlaşmanın “gerçek kargaşaları ve çığırından çıkmaları [örneğin orji ya da kurban etme] bir yana atması ve sürekli doruk isteği karşısında, gerçeklerin yerine simgeleri (kurmacaları) koyması söz konusudur ve burada, varlıklar, “iletişim kurarak” kendi varlıklarının ötesini bulma zorunluğunda ısrar etmektedirler. [Nitekim, İsa’nın gerçekten ölüme gönderilmesini canlandıran Kutsal Ayin, Kilise’nin onu sonsuz kez tekrarlamasında da görüldüğü gibi, bir simgeden başka şey değildir. Burada ten zevklerine düşkünlük, manevi bir duygusal dile geliş şeklini almıştır. Dinsel

derin düşünme temaları da gerçek orijinalle-
rin yerine geçmiştir...”]

VIII.

*Ne var ki, dolaşımsız dorukların yerine mane-
vi dorukları koymak, ancak, geleceğin “şimdi”den
daha önemli olduğunu ve doruğu izleyen kaçınıl-
maz düşkünlüğün sonuçlarını göz önüne almamız-
la kabildir. Manevi doruklar, doruk ahlâkı olarak
ileri sürülebilecek olan şeyin olumsuzlanmasıdır.
Manevi doruklar, düşkünlük ahlâkı içinde yer alır.*

“Gelecek zamanı göz önüne almazsam,
iğvaya kapılmaya karşı koyamam. Ama bu
mutlu olasılık, insansal açıdan kavranabilir
bir şey değildir. İnsan, doğasının özü gere-
ği gelecek endişesini bir yana atamaz... Ten
zevklerine düşkünlüğün baş döndürücü-
lüğünden ancak, gelecek zamanda yer alan
bir iyiliği düşünerek kaçınabiliriz...” ve “ten
zevkiyle ilişkisiz ve dolayımsız olmayan do-
ruklara, ancak, zorunlu olarak yüce bir ereğe
yönelme koşuluyla” ulaşabiliriz. Ve bu erek...
Manevi Doruk’un üzerinde de yer almak zo-
rundadır...”

“...İğvaya karşı durmak, doruk ahlâkını bir yana bırakmayı içerir ve düşkünlük ahlâkı içinde yer alır... Bir gençlik köpürüşüyle canlandığımızda, tehlikeli israflar, çok sevdiğimiz şeylerdir. Ama gücümüzü yitirip düşkünleştığımızda, gelecekteki tehlikeleri düşünerek... bir şeyler biriktirmekle... kendimizi zenginleştirmekle uğraşıp dururuz. Etkinlik gösteririz. Ve burada, eylemin, çabanın amacı, ancak, güç edinmedir. İmdi, manevi doruklar... kazanılacak bir varlığa -değere- yönelik çabalara ilişkindir. Doruklar, bir doruk ahlâkı içinde yer almazlar: Düşkünlük ahlâkı, bu dorukları, isteklerimizden çok, çabalarımız açısından belirler.”

IX.

Böylece, gizemcilik halleri, genellikle, bireyin kurtulması koşulu üzerinde temellenir.

...Gizemcilik hali olarak doruğun...varlık yoksulluğuna ilişkili olması, bir çıkmazdan başka şey değildir... Yapayalnızlığı içindeki bir münzevi keşiş, vecdi araç olarak kullanarak bir ereğe ulaşmaya çalışır. Yani, bireysel

kurtuluşu uğruna çaba harcar... ve bu, bir işçinin ücreti için çalışıp çabalamasına benzer... Bir münzevi, insan sefaletini çektiği ölçüde uzun süren bir kurtuluş çabasına girişme olanağını elde eder... bireysel kurtuluşun çekiciliği olmadan (aynı şey, öteki benzer çekicilikler için de söylenebilir), gizemcilik yolu bulunamazdı! Bu “kaba aldatmaca” olmadan, insanlar “bir düşkünlük tutumuna (sonsuz hüznün, çaba için gerekli gülünç ciddiyet), giremezlerdi.”

X.

Daha da ileri gitmek gerekir. Eleştiri ortaya koymak bile düşkünleşmek demektir. Bir doruk ahlâkından “söz etmek”, bir düşkünlük ahlâkı içinde kalmaktır.

“...Doruk ahlâkından... söz etmek... ne gülünç şey! Bunun kurulması, “benim açım-dan bir düşkünlüktür.” ...Erek olarak önerilen doruk, bir doruk değildir artık: Ondan söz ettiğim için, onu bir kazanç elde etmeye indirgemiş olurum. Kaybedilmiş ten zevki düşkünlüğünün bir ahlâksal doruk olduğunu ileri sürdüğüm zaman... onda, doruğa

ulaşma gücünden kendimi yoksun kılmış olurum.”

XI.

Kafka'nın şato'su gibi, doruk da ulaşılmaz bir şeydir. Doruk kendini bizden saklamaktadır; en azından insan olmaktan, konuşmaktan vazgeçmediğimiz ölçüde saklamaktadır kendini. Zaten doruk, ktlğn iyiliğe karşıt olduğu gibi dřknlyđe karşıt olarak ileri sürülemez. Doruk, “ulaşılması gereken şey” değildir; dşknlyk de “ortadan kaldırılması gereken şey” değildir. Doruğun eninde sonunda ulaşılmaz olması gibi, dşknlyk de daha başlangıçta, kaçınılmaz bir şeydir.

(“Doruk, z gereği, yaşamın en sonunda olanaksız olduğu yerdir.”)

XII.

Tarih boyunca, bir insanın doruğa gitmek için sahip olabileceği birçok gerek ortaya atılmış ve geliştirilmiştir (bunlar arasında, site-nin -kamunun- iyiliğini, adaleti, bireysel kurtuluşu sayabiliriz). “Ama güç olan, doruğa, gerek, neden ve vesile olmadan gitmektir.”

“...Her ortaya sürüş, her yükseliş, her feda ediş, ten zevki aşırılığı, gücün yitirilmesi ve harcama olduğu için, bu harcanmalarımızı, her seferinde, aldatıcı ya da aldatıcı olmayan bir kazanca ulaşma düşüncesiyle harekete geçirmemiz gerekir. Bu devrimci hareket, sınıfsız toplumu (ki onun ötesinde artık hiçbir tarihsel eylem ortaya çıkamayacaktır), kurduğunda, insansal açıdan üretilen enerjinin, üretim için gerekli enerji miktarından her zaman daha fazla olacağı söylenebilir. İşte bu dopdolu ve köpüklü enerji, bizi, bitimsiz olarak doruğa sürükleyen bir kötü gerçek de buradan kaynaklanıyor... İmdi, bugüne kadar sonsuz israflar yapılmasına vesile olan eylem nedenlerine artık sahip olmayabiliriz... Bu durumda içimizden taşıp bizi aşan... enerji ne olacak?..

XIII.

Burada Bataille, kendisine bir kez daha şunu soruyor: “Varlıkların ötesinde ulaşabileceğim bir ahlâksal amaç var mıdır.” Ve cevap veriyor: “...Düşkünlük bayırlarını izleyerek

bu amaçla karşılaşmam... elimden kaçan bu amacın yerine, bir iyilik koyamam.”

Bataille, kendi yazgısını paylaşmaları için “bir nedenleri olanları sıkıştırıyor”. Kendi yazgısı da nedenlere nefret duyması ve “mutluluk olarak gördüğü” kırılganlığı. Şansını oluşturan tehlikeli bir durum bu ve o, “bir patlayıcı madde gibi” benliğinde, şu son soruyu taşıyor: *“Kül yutmaz bir adam, şu dünyada ne yapabilir? Kayıt tanımaz bir gereksinimi varlığında barındıran bir adam ne yapabilir?”*

XIV.

(Sonuç)

Düşman ve sessiz doğa içinde insan özerkliği ne oluyor?

“Bilme isteğinin, belki de bir tek anlamı var: Sorguya çekme nedeni olması. Bilme, hiç kuşkusuz, eylemin insanoğluna sağladığı (ki insanoğlu, bu eylemle dünyayı dönüşüme uğrattıyor) özerklik için gerekli. Ama yapma ve etme ötesinde, bilme, kendisini yöneten soru sorma karşısında, bir çeşit aldatmaca, bir çeşit yem olarak görünüyor. Biz, sorgulamak

demek olan başarısızlık içinde gülümsüyoruz. Vecdin çekici ve şaşırtıcı yanları ve Eros'un açtığı yanık yaraları da cevabı verilmemiş sorular ve hem doğayı hem de kendi doğamızı bu sorulardan geçiriyoruz. Ahlâkın sorgularına cevap vermesini bilseydim... Doruktan kesinlikle uzaklaşacaktım. Soru sormayı benliğimde bir yara gibi açık bırakarak, bir şansı ve doruğa ulaşabilme olanağını elimde tutuyorum.

II. RAHİP DANİÉLOU'NUN AÇIKLAMASI

Benim değinmelerim, bize okunmuş olan metnin ortaya koyduğu sorunları çözme iddiası taşımıyor. Bu değinmelerin belli bir amacı var; bu amaç da buradaki toplantının amacı, yani M. Bataille'in girişimi karşısında Hristiyan tepkisini göstermek. Bu girişim, Hristiyan düşüncesine tepeden tırnağa karşıt bir girişim olarak mı görünüyor? Yoksa, bu girişim ile Hristiyan düşüncesi arasında bazı denk düşümler ve hatta katkılar bulunduğu mu söylenebilir? Birazdan başlatacağımız diyalogu yönlendirmek için, işte bu aydınlatmaya bazı temeller sağlamak istiyorum.

M. Bataille'in tutumundaki birinci ayırt edici özellik, bu tutumun "gizemci" olmasıdır. Bence bu tutum, kendini, ahlâksal tutuma

oranla belirliyor. Ahlâksal tutumun ayırt edici özelliği, “bireysel kurtuluş üzerinde durması”dır. Buna karşıt olarak gizemci tutum, bir rizikoyu kabul etmeye dayanır ve kimse- nin geçmediği yollara girmeye bir çağrıdır ve bu yollarda Rilke’nin dediği gibi “bir maden filizi” gibi tek başına ilerlenir. Dolayısıyla, M. Bataille’in manevi değerler hiyerarşisi, iyilik ve kötülüğe göre değil, gizemci-olanla gizemci-ol- mayana göre belirleniyor ve gizemci alan, ahlâ- kın ötesinde ve berisinde olanı kapsadığı için, ahlâk alanı, hiç kuşkusuz, tamamen dışlanıyor. Dolayısıyla, esasta söz konusu olan alan, günah ve vecit; tensel Eros ve Tanrısal Eros’tur. Bunlar, kutsalın alanını oluşturuyor ve birbirlerine kar- şıt olarak kaldıkları halde, kutsala ulaştıran yol- lar oldukları ölçüde birbirleriyle uyuyorlar.

Kutsalın alanının ayırt edici özelliğinin ne olduğunu belirtmek istersek, bunun, her şeyden önce aşırılıkların alanı olduğunu söy- lememiz gerekir ve M. Bataille, bu sözcüğü sık sık kullanır. Ermişle günahkârı birbirine yaklaştıran, sıradan yolların dışında olma- rı ve tekillikleridir. Ve dolayısıyla ermiş ve

Rahip Jean Daniélou

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

günahkâr, sıradan düzenden, can sıkıntısından kurtuluşu temsil ettikleri ve yıkıcı ve bozucu oldukları ölçüde çekici kimselerdir, ikinci olarak burada, olumsuzluk söz konusudur; yani, ermişin günahkârın tutumlarında, varlığın hiçliğine yönelmeleri, bütün sınırları yıkmaları, bütün belirlenmeleri kaldırmaları bakımından bir ortak nokta vardır. Bu, biraz sonra, karşımıza, belirlenim ile sınır arasındaki eşdeğerlilik sorusunu çıkaracaktır. Ama günahkârın ve gizemcinin karşılaştıkları her şeyi olumsuzladıkları ve isteklerinin her zaman bir öteye yöneldiği doğrudur. Kutsalın sonuncu özelliği de iletişimin alanı olmasıdır; çünkü kutsal, tekil varlıkların belirlenmişliklerini çözüp ortadan kaldırır ve artık ayrı ayrı varlıkların bulunmadığı bir tür sıvı halinde eriyip kaynaşmayı olanaklı kılar. Bu betimlemelerin gizemcilik hallerine ve günahkârlık hallerine denk düştüğü, gizemci hali açıklamak için “Eros” sözcüğünün kullanılmasını doğru bulan Origenes ve Gregoire de Nysse tarafından da belirtilmiştir. Çünkü bu haller, gerçekten de kutsalı belirleyen aşırılık, olum-

suzluk, dışa çıkış ve erime özelliklerini gösterirler. Ama bu halleri aynı kucaklaşma içinde birleştiren bir biçimsel (formel) benzerlik söz konusudur sadece; çünkü aslında, bunlar arasında tam bir karşıtlık vardır. Zaten buna şaşmamamız gerekir; çünkü, onları aşırı uçlara yerleştirerek, aşırılık olmaları bakımından birbirine yaklaştıran da bu karşıtlığın kendisidir.

Bu durumlardan birinde, aşırılık, ruhun bilinmeyen yollara girmesi ve oralarda nereye gittiğini bilmeden ilerlemesi ya da ruhu kendinin üstüne çıkaran bir Tanrı anlayışına boyun eğmesi ve bundan ötürü ahlâksal yaşamın aşılmasıdır. Öteki durumda ise, tam tersine, ruhun dış görünüşlerin serabı içinde çözülüp dağıldığı bir duyusal vecit söz konusudur. Bu çifte yaşantıyı dile getiren sözcüklerin aynı sözcükler olması dikkat çekicidir. Sarhoşluk, Eros, uykuya dalma, vecit gibi bu sözcükler, hem çok aşağılayıcı hem de çok övücü bir anlam taşırlar. Buradaki olumsuzluğun da ters anlamları vardır. Bu durumlardan birinde, yani gizemcinin yaşantısında,

aydınlatan ve arıtan bir ışığın egemenliği karşısında gerileyenler duyusal imgeler ve bireysel istekleridir; öteki durumda ise, bunun tersine, bilinci bir anda eline geçiren ve onu kapsayan şey, duyumdur. Ve nihayet şunu da söyleyelim: Bu durumlardan birinde, iletişim, en derin bir manevi araç olmayan her şeyin tahrip edilmesi durumunda gerçekleşir; öteki durumda ise, bunun tam tersine, ten zevki boşalımlarında çözülüp darmadağın olan şey bu manevi derinliğin ta kendisidir.

Dolayısıyla, M. Bataille'ın sınıflandırması, aslında karşıt olan nesneleri aynı çatı altında topluyor. Günahta, çölle, gecelerle ve ona götüren kayıplarla başa çıkamayan varlıkların, vecdin eşdeğerlisini aradıkları söylenebilir. M. Bataille'ın durumunun da temeli bakımından böyle olduğunu sanıyorum. Ama M. Bataille, bu konuda bana hiçbir şekilde hak vermeyecektir. Bunun da çok açık bir nedeni vardır. Bu neden, M. Bataille için, günahın, kutsal olana ulaşmanın düşük dereceden bir aracı değil, ayrıcalıklı bir aracı olması-

dır. Peki bu niçin böyle? Hiç kuşkusuz, M. Bataille'ın, bireysel kurtuluş isteğiyle bozulup yozlaşmış olduğunu düşündüğü gizemci vecde karşı güvensizlik duymasından ve bu vecdin, bir şeye sahip olma üzerine kapanıp taşlaşma rizikosunu taşıdığını düşünmesinden ötürü böyle. Oysa M. Bataille'a göre günah, tam tersine, kişinin kendi varlığı içine kapanmasını engelleyen bir umutsuzluğu her zaman içinde taşır ve açık bir yara olarak kalmasını sağlar. Kapalı ve kendine yeterli bir dünya karşısında dehşete kapıldığı hemen hissedilen ve bu kapanıp taşlaşmaya karşı çıktığı açıkça belli olan M. Bataille için önemli olan şey, bence yanılgılarla dolu. Çünkü, Tanrı'nın sürekli olarak tedirgin ettiği ve kendi varlığına kapanmasını engellediği ve bütün yaşamı bir ilerleme olan ve vecit içinde, aslında bizim de yöneldiğimiz ve başkalarıyla iletişim kurmayı tam anlamıyla olanaklı kılan şeylerden, yani kendini merkez olmaktan, tamamen sıyırmayı gerçekleştiren bu gizemci kadar yerine oturmamış ve sallantılı bir varlık yoktur.

Bununla birlikte günah, kutsala ulaşmanın bir yolu olarak yine de kendini ortaya koyuyor. Ama bunu iyice kavramak için, kutsal kavramı konusundaki çözümlememizi derinleştirmemiz gerekir. Gerçekten de şimdiye kadar kutsalı, sadece biçimsel özellikler açısından tanımladık. Ama kutsalda, hem günahı hem de Tanrı lütfunda (inayette) ortak olarak bulunan bir içerik vardır. Günahın günah olmasını sağlayan ve onu boşa çıkan edimden ayırt eden şey, onun ereğine yönelmemesi, bir kötü eylem, bir yanlış adım olması değildir. Böyle olsaydı, onu egemenliğimiz altında tutabilirdik ve o da günah olmaktan çıkardı. Ama günahın günah olması, Tanrı'yı incitmesinden ve dine -kutsallığa- karşı olmasından ötürüdür. Günaha, onarılmaz ve geri alınmaz özelliğini veren de budur. İmdi, insanoğlu, günahın pençesi altındadır ve ondan sıyrılma konusunda tamamen güçsüzdür. Ermiş Paulus, "inanç olmayan her şey günahıdır" der. Demek ki, günahın bilincine varmak, kutsalla karşılaşmayı olanaklı kılan ve son

sözü söyleyen edimdir ve ahlâk alanından çıkma olanağını da sağlar.

Gerçekten de ahlâkçılık, bir anlamda, Tanrı lütfunun (inayetin) önündeki büyük bir engeldir. Bunun nedeni, ahlâkçılığın, kendinden memnun olmaya yol açmasıdır ve şu sözleri söyleyen Ferisiler'in memnuniyeti de bu tür bir memnuniyettir: "Tanrım, öteki insanlar gibi, hırsız, yalancı ve zinacı olmadığım için sana şükranlarımı sunuyorum." Bunun tam tersine günah, kökensel kirliliğimizin ve ondan kurtulmamızın asla elimizden gelmemesinin bilinci olarak Tanrı'ya sığınmanın bir koşuludur. İncil'de İsa'nın günahkârlarla çevrili olması, bu bakımdan dikkat çekicidir. Bu günahkârlar arasında, fahişe Madeleine'i ve ötekileri sayabiliriz. Hristiyanların düşmanı olan Celsus da IV. yüzyılda, haydutları ve arlanmazları toplayıp koruduğu için Kilise'ye saldırıyordu. Hristiyanlığın bu özelliği, Protestanlıkta, insanoğlunun yeryüzündeki yaşamı süresince, günahı, temel ve kurucu bir öge olarak görmeye varacak kadar belirginleştirilmiş ve önemsenmiştir; aynı şey, Katoliklik için de geçerlidir.

Ama böylece, günahın, Tanrı lütfuna hangi anlamda bağlanmış olduğunu görüyoruz. Başka bir deyişle, günahın, kendine yeterliliği, pintilik eğilimini ve bir şeye bağlanmayı yıktığı ölçüde Tanrı lütfuna bağlı olduğunu söyleyebiliriz. Ve M. Bataille, bu konuda da doğru düşünüyor. Ama günahın, bu işlevi, kendisinden tiksinti duyulduğu ölçüde gerçekleştirdiğini söylememiz gerekir. Günah, insanoğlunun ruhundaki giderilmez ve tiksinen bir kötülüğün bulunması bakımından insanın elinden hiçbir şey gelmediğini belirleyip ortaya koyar ve istenen lütfun kaynağı olarak Tanrı'ya dönme duygusunu yaratır. Günah, kendisine yabancılaşmış durumda olan ruhta oluşturduğu ikilikle bir bireysel kurtuluş yolu olarak ortaya çıkar ve bunu da kişinin sadece kendine ait olması durumunu açığa vurması, bu ilişkiyi bir tür suçluluk olarak ortaya koyması ve böylece Tanrı lütfunun yolunu açması dolayısıyla gerçekleştirir. Yoksa günah, düzeni, çıkarı, herkesçe kabul edilen gerçekleri bozduğu için, kendi içinde bir değer olarak kabul edilmemiştir.

Burada, M. Bataille'ın açıklamalarının özünde bulunan anlam karışıklığını bir yana atmak için her tür anlam karışıklığından sıyrılmak üzerinde ısrar etmemiz gerekir. İsa'nın şu sözünde günahkârlara gösterdiği şefaatt, hiçbir zaman günahın hoş görülmesi demek değildir: "Ben iyi ve adil insanlar için değil, günahkârlar için geldim." İsa'nın asıl amacı, günahı ortadan kaldırmaktır.

Böylece, günahın, hangi anlamda, kutsala ulaştırılan bir yol olduğunu görüyoruz. Günah, kişiyi umutsuzluğa sürdüğü, sıkıştırdığı ve inanca zorladığı ölçüde dünyanın değişmesini ve yeni bir biçim kazanmasını sağlar. Dolayısıyla, Kierkegaard'ın belirttiği masumiyet, günah ve manevi yücelik aşamalarından oluşan şema geçerlidir. Ama manevi yücelik ve günah, birbirlerine sıkı sıkıya bağlı oldukları halde, bir arada bulunamayan ve karşıt olan iki gerçekliktir. İmdi, M. Bataille'ın yapmak istediği şey, işte bu iki gerçekliği yan yana bulundurmak ve yaşatmaktır. Onun gözünde kutsal olan, iletişimle, iletişim de çözülmeyle tanımlanmıştır. Ama çözülmeyi sağlayan

günahtır. Ve dolayısıyla, manevi yücelik demek olan eriyip kaynaşmayı ve vecdi böylece olanaklı kılan da günahtır. Burada sadece bir sözcük sorununun söz konusu olduğu; kutsal denince ne anlaşıldığının bilinmesi gerektiği ve kutsalın, Tanrı ile olan ilişkisinin dışına çıkarıldığında, günah içinde eriyip kaynaşmayı, kutsal diye tanımlamamak için bir neden olmadığı söylenebiliriz. Ama M. Bataille, günahta bir kabahatlilik olduğu ve dolayısıyla günahın Tanrı'ya oranla belirlendiği düşüncesini ileri sürmekten vazgeçmiyor.

Tanrı lütfu içinde günahın, manevi yücelik içinde lanetlenmişliğin bulunuşunun zorunluluğunun nedeni araştırılacak olursa; bu öğelerden birinin ötekini yenilgiye uğratmasının, bir çeşit duraklamaya, varlığın sağlam bir biçimde kurulup yerine oturtulmasına yol açacağı ve bunun da, eğer iletişim, tek tek ve ayrı varoluşlar olarak varlıkların ortadan kaldırılmasından başka bir şeyle gerçekleştirilemiyorsa, iletişimin temel koşulu olan dağılma ve çözülmenin de sonu olacağı söylenerek bir açıklama getirilebilir. Ama biz,

bu iletişim kurabilirlik durumunun, günaha zorunlu olarak bağılı olup olmadığını sorabiliriz. M. Bataille'ın düşüncesinde, bu konuya ilişkin olarak bir duraklamayla karşılaşma ve belli bir düzen içinde kapalı kalma korkusu bulunduğunu sanıyorum. Ve Tanrı, bu düzenin temeli olarak görüldüğü ölçüde, M. Bataille'ın bakış açısından ona, değişmez bir gerçek ve aynı zamanda bir sınır olarak görünüyor.

Bence burada, bir yandan sınırın bulunmayışını ve öte yandan günah dışında tam anlamıyla iletişim kurulabilirliğin kavranamaması söz konusu. İmdi bence, Hristiyanlığın yeniden diriliş konusundaki temel dogması, aslında, bu sınırsız varoluşun gerçekleştirilmesini, biyolojik bireyselliğin sınırlarının aşılmasını, sıvı halinde ve dolayısıyla geçirgen ve saydam bir bedensel durumu temsil eder. M. Bataille'da çok belirgin biçimde görülen olumsuzluk kavramı ve bütün varlıkların ötesinde aranan hiçliğin verdiği tat hem kurban etmede hem de aşkta görülen, ama bireysel bedenin tahrip edilmesinden

çok bedeninin sınırlarının tahrip edilmesi konusundaki isteği ve ölümlölüğe bağlanmış durumdaki ruhun, bir bedene sahip olmasından ve onun varlık tarzını paylaşmasından doğan öfkeyi dile getiriyor bence.

Tanrı'ya ulaşmışlığın bir duraklama doğuracağı konusundaki korkunun da, bu ulaşmışlığa ilişkin yanlış bir anlayıştan ileri geldiğini düşünüyorum. Günahın varlıktaki bütünlüğü tahrip ettiğini ve parçalanmanın iletişim kurabilirliğin koşulu olmasından dolayı manevi yüceliğin de zorunlu bir koşulu olduğunu ileri sürdüğü zaman, M. Bataille'ın ne demek istediğini çok iyi anlıyorum. Bu sorunla ben kendim de karşılaştım. Ama ben, bu koşulun sadece günah olmadığını, ya da daha doğrusu, günahın, bu yaranın aşağı dereceden bir durumu olduğunu düşünüyorum. Daha yüksek biçimlere büründüğünde, bir başka yara söz konusudur ve bu da Tanrı'ya ulaşamamanın doğurduğu umutsuzluktur. Ermişlik, bu umutsuzluğu, ruhun normal bir koşulu olarak kabul etmektir, yani tam anlamıyla ulaşamayış ve ermişlik,

hiçbir şeye sahip olamaz ve bir bütün olarak Tanrı'ya yönelir.

Üzerinde durulması gereken üçüncü bir nokta da M. Bataille'ın Tanrı anlayışının, filozofların Tanrı anlayışı olmasıdır. Ama Hristiyanın Tanrı'sı, Üç Kişi'deki Tanrı'dır ve bu Üç Kişi, aralarından hiçbiri hiçbir şeye sahip olmayarak, ama ortak bir doğaya sahip olarak birbirleriyle tam anlamda iletişim içindedirler. Burada, her şeyin iletişim içine sokulabilir olduğu ve sokulmuş halde bulunduğu en ideal bir iletişim tipi söz konusudur. Ama M. Bataille, bu açıklamanın, kişileri eriyip kaynaşmadığı için kendi anladığı biçimde bir iletişimi engellediğini ortaya koyduğunu söyleyecektir belki. Ne var ki, bizce bu kaynaşmada, ortak ve paylaşılabılır bir şey ve gerçek bir iletişim söz konusu değildir ve bir varlığın bütünlüğünün tahrip edilmesi için, yaralanmış varlığın yine de varlığını sürdürmesi gerekir.

Bu da tartışmamızda, temel bir önem taşıdığını düşündüğüm bir soruyu çıkarıyor karşımıza. M. Bataille (bilmiyorum, Buddhacı

düşüncenin şu ya da bu şekilde etkisinde kalmış mıdır?) için, kişilik, iletişimi engelleyen bir sınırdır. Böylece, sınırların tahrip edilmesi ile “ben”in tahrip edilmesi özdeşleştirilmiş oluyor ve ben’in varoluşu, iletişim demek olan ve ayrı ayrı varlıkların artık bulunmadığı ve ancak bir eriyip kaynaşma olan durumu engelleyen bir şey olarak düşünülüyor. Ayrıca, her kişinin bir bencillik olduğu ve bencilliğin ancak, kişinin tamamen ortadan kalkmasıyla tam anlamıyla yenilgiye uğratabileceği ve dolayısıyla bu bütünlüğü yıkan günahın gerekli olduğu ve kişinin iletişim içine girmesinin ancak bu yolla olanaklı olduğu ileri sürülüyor. Burada, kişi ile sınır arasında bir eşitlik kurulmuş oluyor ve ben bunu kabul etmiyorum. Biyolojik bireysellik, tam anlamıyla kapalı olabilir ama bütünsel olarak iletişim içinde bulunabilen bir başkasında tamamen yer edebilen kişi, böylesine kapalı bir varlık değildir.

Günah kavramına ilişkin bu değinmeler, M. Bataille’ın başvurduğu öteki Tanrıbilimsel kavramlarla ilişki olarak da sürdürülebilir.

Bu konuda, M. Bataille için çok önemli olan kurban etme kavramına ve özellikle iletişim aracı olarak “Çarmıh üzerinde” kurban edilmeye ilişkin olarak yazdığı çok güzel satırları düşünüyorum. M. Bataille, kurban etmeyi, bir kutsal cürüm olarak ve dolayısıyla bir ililiğin, yani iletişimin aracı olan bir kötülük olarak görüyor. İsa’nın ölümünün Tanrı’yı iletişim kurulabilir bir varlık haline getirdiği düşüncesi, zengin anlamlarla yüklüdür. Ama, “Çarmıh üzerinde” ölmenin, İsa’nın dünya günahları için katlandığı bir kurban olma olduğunu unutmamak gerekir. Ve bundan ötürü, İsa’yı öldürenlerin günahkârlar olduğu, ancak mecazi bir anlamda söylenebilir. Aslında İsa, günahkâr yüzünden ve günahkârlar için yaşamını bile isteye feda etmiştir.

M. Bataille’ın metninde ortaya konan ahlâksal ve felsefi sorunları bir yana bırakıyorum. M. Bataille’ın gizemci tutumunun kapsamını değerlendirmeye sınırlanan bakış açıma bağlı kalarak, düşüncemi özetleyeceğim. Bana kalırsa; olumsuzlukta, aşırılıkta, iletişimde, kurban etmede, M. Bataille’ın

yeniden değer kazanmasına katkıda bulunabileceği bu gizemci değerler vardır. Bence bu değerler, gizemci yaşantıdan, sadece biçimi (formu) değil, içeriği de aldıkları ölçüde gerçek anlamlarını edinebilirler, M. Bataille'ın bu yüce işi gerçekleştirmesini engelleyen şey, yukarıda belirttiğim bu yaklaşımda manevi bir rahatlık ve kendinden hoşnutluk olacağını düşünerek duyduğu ve kurtulamadığı bir korkudur sanırım. Oysa, İsa'nın mesajı, bence, bunun tam tersine, bir çıkar gözetmezlik ve debdebeli bir harcama mesajıdır.

III. TARTIŞMA

Maurice de Gandillac: Biraz önce dinlediğimiz iki açıklamanın başlatacağı diyalogdan önce, burada bulunan dostlarımızın tartışmayı zenginleştirecek ve yönlendirecek görüşlerini almamız doğru olur sanıyorum. Sözü ilk önce, tartışmada çok temel bir soruyu, yani “*Kutsal*” kavramının çeşitli anlamlara gelmesi sorusunu ileri sürmek isteyen Klossowski’ye vereceğim.

Pierre Klossowski: Bataille’ın ortaya attığı soru, doğası gereği, şu temel sorunla ilişkili değil mi:

Kutsalın alanı, Tanrı ile olan karmaşık anlamlı bağıntıların alanı olduğuna göre, Hıristiyanlık, bu alanı kesenkes kaplıyor ve kendinin kılıyor mu? Bu durumda hiç

kuşkusuz Bataille, bizim gerçek (has) dinsel davranışımıza ilişkin değerli bir katkı, bir yenileştirme, bir apaçıklık getirecektir, gerçekten de çok fazla akılsallaşmış ve bundan ötürü de Tanrı'yla olan bağıntılarımızı söküp atmış olan Tanrıbilimimiz, (bu bağıntılar, özellikle günah konusunda kopmuş durumdadır), İsa'nın, insanların kurtuluşu için ölmesini, basit bir hesaplaşmanın hukuksal yanı olarak görmemekte midir? Eğer, *İbrani-lere Mektup*'ta belirtildiği gibi, insanoğlunun canlı Tanrı'nın eline düşmesi korkunç bir şeyse, Bataille da bunu çok güzel söylemektedir bize, ama bu Tanrı'yı tanımıyormuş gibi yaparak söylemektedir bunu. Yaşayan Tanrı'nın eline düşmek her şeyden önce kendini kabahatli olarak kabul etmektir. Ama Bataille için, *kabahatli olmamak, gerçekten, hiçbir şey olmamaktır*. Kabahatli olmak ya da olmamak; ikilem işte burada; çünkü Bataille için, kabahatli olmayan varlık demek, hiçbir şey harcamamak, verecek hiçbir şeyi olmamak, her şeyi veren Tanrı eliyle hiçliğe dönüştürülmek demektir.

Pierre Klossowski

Dolayısıyla Bataille'ın, *düşkünlük ahlâkı* olarak bir yana ittiği şeyin, saf ve yalın varlık olduğuna inanıyorum, dolayısıyla Tanrı önünde *filanca* ya da *falanca* olmak daha da tahammül edilmez bir şeydir. Bataille'a göre var olmak, sıkılmaktır. Heidegger'in *Langweile* (cansıkıntısı) kavramıdır bu. Oysa kabahatli olmak, Tanrı karşısında önem kazanmaktır.

Gerçekten de kabahatlilik, var olma gerçeği dediğimiz kölelikten sıyrır insanı, hareketsiz

olmanın ağırlığından kurtarır ve insanoğlunu, Tanrı'yı gücendirmekten başka bir şey olmayan, hareket etmek için hareket etmeye yöneltir. Ve bu hareketin sağladığı avantaj, insanoğlunun, zavallı bir varlık olduğu duygusundan kurtulması, Tanrı'nın bir yaratıcı olduğu düşüncesinin bir yana bırakılması ve Tanrı ile insan arasındaki karşı karşıya gelişin, insanoğluna bu çatışmadan galip çıkma şansını vermesidir. Ve bu saldırgan hareketin eksenini de her zaman günahıdır. İşte günahın, yani iletişim yaratan cürmün olumlu işlevinin her zaman zorunlu olması buradan ileri geliyor.

Burada, bir ikinci alternatife geri dönüyorum. Eğer Hristiyanlık, yukarıda söylenenlerin tersine, bizi, kutsalın kavramındaki karşıtlıktan kesinlikle kurtarmışsa, bunu yapmış olmakla, Tanrı ile olan bağıntılarımızda, günahı da bir eksen olmaktan çıkarmıştır. O zaman Tanrı'nın bahsettiği şey var olmaktır, yoksa kabahatlilik değildir. Ve bu durumda canlı Tanrı'nın eline düşmenin korkunç yanı, onunla aramızdaki bağıntıların karışık

anlamalı olamamasıdır. Yani, Tanrı ile olan bağıntılarımızın ekseninin günah olmaması ve Tanrı önünde şu ya da bu kişi olmamızdır.

O zaman, sorumluluk da burada başlar işte. Sorumlu olmak için, kabahatli olmayı sona erdirmemiz gerekir. Dinsel düzeyin, etik düzeye oranla aşkın olduğu kesin olmakla birlikte, dinseldeki bu aşkınlığın, etiği de kapsadığı kesinlikle söylenebilir. Etik bu alanda, dinselleşmiş durumdadır ve dolayısıyla, doğal yasaya uygun olan bir edim Hristiyanlığın kullandığı kutsal terimin taşıdığı anlamda kutsal bir edim olabilir. Ama Bataille'in nefret ettiği şey de budur; çünkü, ona göre kutsal, etiği kapsamı içine almak şöyle dursun, onu çözüp dağıtarak estetik düzeyle aynı şey haline gelir. Dolayısıyla Bataille'in Tanrıbilim dışılığı (a-théologie), kötülüğün değerli kılınmasını gerektirir ve kötülük, Shakespeare'in *Machbeth* piyesinin bütünlüğü için cürüm, yani katil sahnesi ne kadar gerekliyse, onun için de o kadar gereklidir. Burada tepeden tırnağa, Kierkegaard'ın ilginç kategorisi içinde hareket edilmektedir.

Georges Bataille: Klossowski'nin biraz önce söyledikleri bence çok önemli. Şu anlamda ki, gördüğümüz kadarıyla, sözü edilen farklılık, Hıristiyanlık öncesi dönemi, Hıristiyanlığın kendisine karşıt duruma düşüren ve tarih boyunca gelişmiş olan farktır. Hıristiyanlık dışındaki kurban etme eyleminde çarpıcı olan yan, gerçekten de kurban etmenin benimsenip kabul edilmesi; evet daha doğrusu bu olayın sağladığı yararı talep edenler tarafından kurban etme cürmünün benimsenmesi ve üstlenilmesidir. Oysa Hıristiyanlıkta, kurban etmeden yararlanan, bu olayı hem lanetleyen hem de bunun kabahatini başkasının üzerine atandır. Hıristiyanlıkta, kabahatli olmama, kabahatli olanı Kilise dışına atma ve kabahatliliğe karşı insanda bir aşkınlık bulma istenci vardır.

Eski ve ilkel durumlara nostalji duymak, çocukça bir şeydir ve bence eğer Hıristiyanlık-öncesindeki tutum aşılmışsa, bu aşılması gerektiğinden ötürü böyle olmuştur. Bununla birlikte, tutarlı bir tutumu, bugünkü koşullarda geliştirebilmenin olanaklı oldu-

Georges Bataille

ğuna inandığım ölçüde, bu tutumun, Hıristiyan olmadığı için kurban etmeyi hem nedeni hem sonucu bakımından tümüyle üstlenen kişinin tutumuna daha fazla yaklaşabileceğini sanıyorum. Kurban edilen bu olaydaki kabahatliliğini duyup kabul ettiği durum daha fazla bütünsellik

gösteren bir durumdur ve bile isteye günaha giren ve gerçek bireysel kurtuluşun cehennemlere inmeden gerçekleştirilemeyeceğini düşünen Hristiyanların durumu da bundan farklı olmayacaktır. Öte yandan, yarar dünyasında kaybolup giden Hristiyanlığın kurban etmesi, varlıkta bir tür yetkinlik gerçekleştiriyor gibi görünüyor bana. Ama bu varlık, sizin biraz önce açıkladığınız anlamda varlıktır, yani can sıkıntısından ve yazgıdan başka şey olmayan varlıktır ve biz kendimizi onun içinde sınırlarla kapatılmış olarak bulmaktayız ve hiç kuşkusuz bu kapalı yerden çıkabiliriz, ama içerideki hava, gitgide solunmaz hale de gelmektedir. Tam anlamıyla Hristiyanlık alanı içinde kapalı kalan kişinin soluduğu hava, kimi zaman bazı açık pencereler dolayısıyla tazelenmektedir belki, ama ben süreci bütün olarak ele almak ve bu havanın solunmaz hale geldiğini göstermek zorundayım. Bunu hepimiz biliyoruz ve Hristiyanlar da itiraf ediyorlar zaten. Hristiyanlığın iç sıkıntısında kendi içine kapanıp kaldığı, özellikle Kilise'nin et-

kinliklerinde görölüyor. Hristiyanlık dünyasının içinde, şurada ya da burada belki bazı parıltılar görölüyor, ama genellikle bir can sıkıntısı egemen ve bu sıkıntı da bence, Hristiyanlık ile günah dünyasının birbirinden tamamen ayrılmasına ve kabahatliliğin kabul edilmesine bağılı.

Rahip Jean Daniélou: Ben, Kilise'nin kendisini günahın istilasına açtığı için yozlaştığına inanıyorum. Çünkü biz günah deyince, iletişime engel olan şeyi, yani bencilliği ve kendi üzerine kapanmayı anlıyoruz. Ortaçağda, Kilise ile günah dünyası arasında daha az bir ayrılık olduğu ve Kilise'nin de daha az can sıkıcı olduğu söylenebilir. Ama, Hristiyanların günah istilasına altında kalmalarının, onları daha az can sıkıcı nasıl yapacağını anlayamıyorum doğrusu.

G. Bataille: Ben Kilise'nin kurtuluşuyla uğraşmıyorum, başkalarının da saptadığı bir gerçeği görmekle yetiniyorum.

P. Klossowski: Bence, dünyamız kabahatlilik duygusu altında ezilmiş ve Tanrı önünde sorumluluğunu yüklenemediği için de can

sıkıntısı içinde kapalı kalmıştır. Kilise üyelerinin bugünkü dünyanın bu hastalığına yakalandıkları ölçüde, bugünkü dünyanın “can sıkıcı” olduğu gibi, onların da “can sıkıcı” oldukları konusundaki görüşünüze hak veriyorum.

Günah dünyası niçin can sıkıcıdır? Çünkü, günahını bilip tanımaksızın sevmektedir. Siz, her zaman günah dünyasının parıltısından söz ediyorsunuz. Oysa bu dünya donuk bir dünyadır.

G. Bataille: Hristiyan dünyasının, günah hiç bulunmadığında, özellikle can sıkıcı olduğunu düşünmüşümdür bazen.

M. De Gandillac: Rahip Daniélou, biraz önce “manevi rahatlık”tan söz ederken bu can sıkıntısına gönderme yapmıyor muydu?

R. Daniélou: Benim için, manevi rahatlık, ta kendisidir.

M. De Gandillac: Sözcükler üzerinde oynuyoruz galiba.

R. Daniélou: Sözcükler üzerinde herkes oynuyor. Bu günah sözcüğü de anlam karışıklığı yaratıyor.

Jean Hyppolite

Jean Hyppolite: Demek ki vahim olan günah değil, ama, inayet de günah da olmayan bayağılık.

M. De Gandillac: Ama bayağılıkta, günah olarak duyulan günahdaki trajik anlam yok. Can sıkıntısı alanını, dramatik olarak bilinci-ne vardığımız kabahatlilik alanına girer girmez aşıyoruz.

J. Hyppolite: Kaçınılması olanaksız bir tarihsel eskime söz konusu.

M. De Gandillac: Tartışmayı, kurumsal düzeye aktarmamak gerekir. Bizim burada tanımlamaya çalıştığımız şey, bir yaşantıdır ve varsayım olarak bu yaşantı, kişi dışı ve sıradan kitlelerin hiçbir zaman ulaşamayacağı ve ancak küçük bir azınlığa özgü olarak kalacak bir yaşantıdır.

Arthur Adamov: Bu tartışmada beni en çok etkileyen, Bataille'in sesindeki ton oldu. Bu ses tonu, bana tam anlamıyla özgün bir ton gibi geliyor. Her hakikatin ileri sürülüşünde "ses tonunun sağlam ve yerinde olması" gerektiğini söyleyen Mısırlılara hak vermemek elde değil. Günümüzde, bir insanın gerçekten kendisinin olan bir ses tonuyla konuşması ve bunun da kişisel bir yaşantıyı dile getirmesi pek az rastlanan bir durum.

Hıristiyan dünyasını bu denli sıkıcı kılan şeyin günahın yokluğu olduğunu söylediği zaman Bataille'a hak veriyorum, ama benim için, günah kavramı, ayrı ve tek tek günahlara ilişkin kavramdan ayrı tutulamaz. Şu

Arthur Adamov

sözcüğün etimolojisini, yani “extare”yi; dışarı-atılmışlığı göz önüne alırsak, söylediklerim daha iyi anlaşılacaktır. Sadece vecit, insanoğlunu varoluşun dışına atarak, onun, dışına atılmış olduğu durumu yeniden bulmasını sağlayabilir.

Öte yandan Klossowski, biraz önce, Hıristiyanlığın, günümüzde hiçbir kutsal özellik taşımadığını söyledi. Klossowski, hiç kuşkusuz, dinsel duygunun yer değiştireceği bir yeni dönemin düşünüyü kurarak bu dönemde iyi şeylerin gerçekleşeceğini düşünüyor. Ama ben bu iyi şeyleri birazcık gördüğüm halde, onun içereceği kötülüğü de görüyorum.

Dinlerin iflas etmesinin nedeni, karşıtlıkların birliği ilkesini anlama yeteneğini kaybetmeleridir. Günümüzde herkes, akıldışı adına akla saldırıyor. Bunun nedeni, akılcılığın, çelişmezlik ilkesine dayanarak, kendisine karşı ileri sürülebilecek kanıtları yine kendi içinde taşımasından başka şey değildir.

Rahip Maydieu: İki açıklama yapmak istiyorum. Önce şunu söyleyeyim: Hıristiyanlık-

ta neşe ve sevinç olmadığını söylemek, birçok insan için, Hıristiyanlığın artık yaratıcı olmasının düşünülmesinden ileri gelmektedir. Bu, en azından, burjuva kitlesi içinde yaygın olan bir izlenimdir. Ama, Hıristiyanlığın, yaratıcı olduğunu düşünen ve bu yönde etkinlikler gösteren birçok zümre ve grup vardır bugün.

İkinci olarak ele almak istediğim husus, günaha ilişkindir, günahkârlardan öğrenilecek birçok şey olduğuna inanıyorum. Bunun nedeni hepimizin günahkâr olmasıdır; ayrıca, günahta, “bilge” kişinin (“bilge” sözcüğünü kötü anlamda kullanıyorum burada), kimi zaman yana attığı bir zenginlik bulunduğunu düşünüyorum. Öte yandan, Rahip Daniélou gibi, Hıristiyanların, günah dünyasına battığı zaman daha hoş ve ilginç olacağını sanmıyorum; ama Hıristiyanların, kendisinin de ait olduğu günah dünyası denen şeyle ilinti halinde olması ve günahkârların ne gibi kimse-ler olduklarının bilincine varması gerektiğini düşünüyorum. Hıristiyanlığın, Paris Görevi gibi örgütlerinde dikkatimi çeken yan, “aracı

militan” dedikleri yeni bir tür Hıristiyan havarisinin ortaya çıkmasıdır ve bu havarinin özelliği, İsa’nın tanıklığını iletmek istediği ortamın dışına çıkmak yerine, bu ortamın bütün özellikleri ve kusurlarıyla dayanışma halinde bulunmasıdır. Gerçekten de başkalarının hoşuna gitmek için değil, içki içme isteği olduğu için meyhaneye gitmek gerekir. Biz ancak, böyle bir yaşam sürenlerle, bu tür özlemleri ve endişeleri olanlarla iletişim içinde bulursak, İsa’nın tanıklığını aktarabiliriz onlara. Yaşamı kendi gerçekliği içinde ele alıp kabul eden bu tür din yayıcıların ortamında, neşe ve sevinç kendini açıkça belli etmektedir.

Ben bu ortamlarda, can sıkıntısı denen şeyi hiç görmedim. Ben tarikata, çok geç girdim. Günah dünyasıyla daha önce, birçok kez iç içe olmuştum, ama bu dünyadan bıkkınlık duyduğumu söylemeliyim... Bunun tam tersine, rahip cüppesini giydiğimden bu yana hiç can sıkıntısı duymamak, pek de kötü değil sanırım.

Rahip Pierre Burgelin: Ben, Ahlâk ile Gizemcilik arasında kesin bir ayrım yapılmasın-

Maurice De Gandillac

dan ve üçüncü bir yolun akla getirilmemesinden rahatsızlık duydum. Bence, bir üçüncü yolu aramak doğru olur ve bu da inancın yoludur. Bu konuyu geliştirmenizi isterim. Vetsel bir erotizm ile saf bir ahlâk arasında seçim yapmak gerektiğinin düşünülmesi, beni gerçekten rahatsız ediyor.

M. De Gandillac: Adamov biraz önce bir çelişki mantığından ve gerçekleşebilir bir diyalektikten söz ettiği zaman, Karl Barth'ı ve gerçek bir Barthçının, sorunu aynı terimler içinde koyup koymayacağını düşündüm.

Burgelin'in aynı şeyi hissedip hissetmediğini öğrenmek isterdim.

R. Burgelin: Pek bilmiyorum bunu. Beni özellikle tedirgin eden, belki de vecdin, iyi bir şey olarak peşine düşülebilen bir şey olduğunun düşünülmesi.

Vecit bir insana verilmiş olabilir, ama insanın bütün yaşamını, vecdin sistemli olarak aranması doğrultusunda yönlendirmesi, beni şaşırtan bir şey. Her ne olursa olsun, Hıristiyanlığın bakış açısında, her şey Tanrı'dan gelir ve insanoğlundan hiçbir şey gelmez ve dolayısıyla, insandan gelen bir araştırmamanın bu konularda hiçbir anlamı yoktur.

Louis Massignon: M. Bataille'ın konuşmasındaki yalın ton ve itirafındaki açıklık etkiledi beni. Ama sanırım yine de biraz felsefeye değinmek, bedenden ve ruhtan, bedeninin ölümü sorunundan söz etmek gerekir. Siz, bedeninin ölümünden bir tür vecit olarak söz ettiniz. Vecdi de aranan bir şey olarak düşünüyorsunuz. Ama vecit aranmıyor. Vecit, Plotinos tarafından aranan bir şeydir, ama Hıristiyanlarda böyle değildir. Ben de Plotinos'un

Louis Massignon

tam bir gizemci olduğunun söylenmesinden yana değilim. Bu vecit arayışı, doruğuna kadar yükseltilmiş bir düşünsel arayıştır. Sizin aradığınız bu mu? Bence siz, insan varlığında, içsel yaşamı daha çekici kılan bir şey arıyorsunuz. Siz, vecdi, düşünce ve kavrayış açısından tanımlamak istemiyorsunuz. Vecit, fizik açıdan bir zayıflık ve düşkünlüktür. Vecit, zekâ ve kavrayışın eşlik ettiği bir istekle değil, önünü görmeyen bir tat alış ve sevgi istencinin verdiği bir terk edilmişlikle aranır. Vecit, olumsuz bir şeydir. Ve bedenin güçsüzlüğünü ve yetersizliğini gösterir. Bir ermişte bile genellikle böyledir bu? Ama ermişin ermişliği o anda kutsanmamıştır. Hatta bu ermişlik askıya alınmış durumdadır, çünkü bu durum, bedenın öleceğini göstermektedir. Bu bir tür gizemli ayrılıp çözülmedir. Bunu, bir vecit hali yaşanunca, bir başkasının da yaşamak istenebileceğini düşünerek, bir tür ahlâksal yarar için acı çekme anlayışı haline getirmemek gerekir.

Sözünü ettiğiniz bir başka tür ölüm de var. Bu, manevi ölümdür ve sizin düşüncelerini-

zin kaynaklandığı Nietzsche'nin "Tanrı'nın ölümü" dediği şeydir bu. Ama burada da bedenın ölümünden sonra, yeniden doğmak için bir tür manevi ölüm söz konusudur. Ben bu aşamadan geçmek gerektiğini gerçekten düşünüyorum ve gizemcinin kendini Tanrı'ya tamamen verdiği ve Tanrı'nın da ondan uzaklaştığı ölüm türü işte budur. Ama Tanrı'nın gizemciden bu uzaklaşması bir sözcük oyunu değil, korkunç bir şeydir ve gizemci bunun, cehennemden daha dayanılmaz olduğunu dile getirir.

Her halükârda, iki perspektif var önümüzde: İlkin, beden ile ruhun ayrılığı ve vecitte önceden canlandırılan bedenın ölümü ve sonra, bırakılmışlığın hazırladığı ruhun ölümü.

Gerçek olduğuna inandığım doruğa gidebilmek için bir tür manyetik çekiş altında olmak gerektiğine inanıyorum. Bunun nedeni, bizim belirlediğimiz bir çekiciliğin sonucu değil, bizim ona çağrılı olmamızın ve bizi onun çağırmasının bir sonucudur. Gizemcilerin sözcük dağarcığının sizinkine yaklaşmasının nedeni de budur. Ve bu, bizim varlığımızın en

derin yanıdır ve ona ancak, bu iki çeşit ölümle ulaşılabilir. Bu tartışmada temeli oluşturan bir ayırt etme var; bu beden ile ruhun birbirinden ayırt edilmesidir. Biz, bir kişiliğimiz olduğunu biliyoruz, ama bedenimizle ruhumuz arasında bulunan ayrılığı da biliyoruz ve ben, bunun, buraya kadarki tartışmada teknik bir terimle belirtilmediğini sanıyorum.

G. Bataille: Evet, beden ve ruh gibi kavramları kullanmaktan sistemli olarak kaçındım. Çünkü bu kavramlar, varlıkbilim (ontoloji) düzeyindeki genel kavramlarla düşünebildiklerime tamamen yabancıdırlar.

L. Massignon: İçsel deneyiminizin kendisine de mi yabancılar?

G. Bataille: Hristiyanlıkta ve gizemci yaşantıların tümünde olduğu gibi; içsel deneyim ya da gizemci yaşantı, bu kavramlara dayanmadığından, bu deneyim ve yaşantının betimlenmesi için beden ile ruh arasındaki ikiliğin işin içine sokulması gerektiğini anlayamıyorum.

L. Massignon: Ama vecit, ruha ilişkin bir şey değil. Belirtilerine bakılırsa, tamamen fizik bir olay. Siz kendiniz, Président de

Brosses'un ermiş Thérèse du Bernin'in vecit hallerinde gözlemlediği özellikleri belirttiniz ve incelediniz.

Bence, beden ile ruh arasındaki ayrım, sadece bir felsefe akımının yaptığı ayrım değil. Bunu, bir kopukluk ve ayrılmışlık olarak duyup yaşamamız gerektiğini sanıyorum.

G. Bataille: Bence gizemci yaşantı, bir tasarı biçiminde vardır, hatta bu konuda el kitapları yazılmıştır. Yani, bu yaşantıya ulaşmayı kolaylaştıracak bilgileri veren kitaplar da vardır. Bu kitapların olmaması gerektiğini ve gizemcilerin deneyimlerini yaşadktan ve belki de bunu betimlemek haslığı gereksinimini duyduktan sonra yaşantılarının dolayısıyla kitaplarını yakmaları gerektiğini söylemiyorum. Ama, bugün ortaya atmak istediğim sorunun, onlar için de çok önemli bir sorun olması gerektiğini söylüyorum. Bir yaşantıyı başkasına aktarmada, yani bir iletişime girmede tiksindirici bir yan vardır. Çünkü bir tasarı olarak aktarılan yaşantı ve bu yaşantıya götüren yollar, aslında bu yaşantının bir karikatürü gibidir.

M. De Gandillac: Üzerinde durduğumuz sorunun bu yanını ileride belki yeniden ele alacağız. Ben şimdi, Bataille'a çok karmaşık olan hiçlik konusunda sorular sormak isteyen Hyppolite'e sözü bırakıyorum.

J. Hyppolite: Bataille'ın biraz önce yaptığı açıklamalarda, gerçek bir içtenlikle birbiriyle kaynaştırılmış olan, ama bence, felsefe açısından birbirinden çok farklı olan çeşitli kaynaklar var. Bunlardan biri Nietzsche'nin düşüncesine yaslanıyor ve "Kötülük sorununa" ilişkin, bir başkası ise farklı bir düzeyde yer alan varlık-bilimsel (ontolojik) bir sorun. Benim öğrenmek istediğim şu: Kendi varlığımızın olumsuzlanması demek olan "kendi"nin ötesine gitmek ya da ulaşmak gereksinimi, hiçliği, isteğimizin içinde mi görüyor, yoksa isteğimizin ötesinde mi görüyor? Burada iki karşıt perspektif var. Yani, eğer bu istek bizdeyse, biz kendimiz hiçliğiz ya da isteğin kendisinde hiçlik var demektir; eğer böyle değilse, kendi varlığımızdan dışarı çıkmak için biz hiçliğe doğru gidiyoruz demektir. Burada, bence, konumlanmışlıkla ilişkili önemli bir sorun var.

G. Bataille: Ben “hiçlik” dediğim zaman varlıkbilimsel düzeye dayanıyorum ve bu sözle, varlığın sınırlarının ötesinde olanı belirtiyorum.

J. Hyppolite: Varlık bizim içimizde mi yoksa dışımızda mı?

G. Bataille: Ben varlıktan söz ettiğim zaman tikel bir varlıktan söz ediyorum ve özellikle kendimi kastediyorum ve aynı zamanda genellikle, başkalarının benini de kastediyorum. Bu bene oranla, benin bir tür bulunmayışı söz konusudur ve buna hiçlik de denebilir ve istek bu hiçliğe bir nesneye yöneldiği gibi yönelmez, çünkü yönelenecek bir şey yoktur ortada, ama başkalarının varlığının ortaya çıktığı bir alana yöneliyormuş gibi yönelir.

J. Hyppolite: Biraz önce irdelenen sorunun önemine dikkatinizi çekerim: Siz vecdi betimlediniz, yani kendi öz varlığınızın hiçlenmesi olarak “kendi”nden dışarı çıkma gereksinimini betimlediniz.

G. Bataille: Hayır, onu betimlemedim; ben sadece, Hıristiyanlık dışı vecitte, herhangi bir

noktada, varlığın hiçlenmesi ile karşılaşılabilceğini söyledim. Ve çeşitli olabilirliklere göndermede bulunarak hayli karanlık bir anlam taşıyan sözler söyledim. Sözü kısa kesmek için de bundan başka türlü davranmayacağımı düşünüyorum. Bütün bunlarla, hiçliğin, yaşıntının belli bir noktasında ortaya çıktığını ve hiçliğin de her zaman varlığın hiçlenmesi ve varlığın kendisini hiçlediği nokta olduğunu söylemek istiyordum.

J. Hyppolite: Hiçliğin bizde ve özellikle istekte, yani sizin varlık dediğiniz şeyde bulunduğunu varsayalım. Bu durumda, rolleri yeterince tersine çevirmiş olmuyor muyuz? Eğer hiçlik isteğin kendisinde kapsanmışsa, bizim kendi varlığımızdan çıkmak istememiz, kendi hiçliğimizden çıkmak gereksinimi olmayacak mıdır?

G. Bataille: Siz, benim geliştirdiklerime tamamen yabancı olan kavramlardan söz ediyorsunuz. Hiçliğin isteğimizde var olduğu düşünülebilir. Ben bunu özel bir şekilde inkâr etmek istemiyorum. Böyle yapsam, genellikle benimsediğim tutuma ters düşmüş olurum.

Ama benim, elimden geldiğince tutarlık kazandırmaya çalışarak ileri sürdüğüm düşüncelerde, sizin şimdi sözünü ettiğimiz kavram hiç aklıma gelmedi ve benim ufkumun her zaman dışında kaldı.

J. Hyppolite: Ve bu kavram öte-dünyaya ilişkin çok farklı değerlendirmelere yol açtı, sanırım.

G. Bataille: Hiç kuşkusuz.

J. Hyppolite: Bunun da nedeni; sizin, bizim dışımızda olanı hiçlik ve bizi de varlık olarak adlandırmanızda bir seçim ve değerlendirme var. Ama eğer, boşluk bizdeyse ve aradığımız varlık da dışımızdaysa, bu, sizin düşünce tutumunuzu kökten bir değişikliğe uğratmayacak mı?

G. Bataille: Bu her şeyi değişikliğe uğratır.

J. Hyppolite: Eğer bu terminolojiyi seçmişseniz, bu seçişiniz, varolanların tam anlamıyla fenomenolojik bir betimlemesine ilişkin bir görüş açısını önceden dile getirmiyor mu?

G. Bataille: Evet, her tür seçişte olduğu gibi, bu böyle.

Ben bir yaşantımı ona sadık bir biçimde belirtlemeye çalıştım ve bence, eğer ilk yaşantıya bağlı kalınırsa, benim ileri sürdüklerim kabul edilebilir; ama yaşantı daha da ileriye götürülürse, isteğin hiçlik olduğu söylenebilir. Ben, sizin sözünü ettiğiniz olanakları pek anlayamadığımı itiraf etmek zorundayım. Bu yolun nereye götürdüğünü açıkça bilmiyorum ve beni nereye götüreceğini bilmediğim bu yolun, biraz önce sözünü ettiğim şeyle ne gibi bir konum içinde bulunabileceğini de kavrayamıyorum.

M. De Gandillac: Sanırım, bu konu üzerinde Jean-Paul Sartre'ın ne düşündüğünü hepimiz öğrenmek isteriz.

Jean-Paul Sartre: Benim en fazla dikkatimi çeken, sizin hiçlik olan bir varlık ötesi bulunduğunu söylemeniz. Ama bunu söyleyen, bu şekilde vaftiz eden yine sizsiniz. Böyle vaftiz ettiğinize göre, varlığı hiçlik olarak ortaya çıkarma olanağının sizde bulunması gerekir. Peki bu olanak nereden geliyor? Eğer siz dopdolu ve som bir varlıksanız, hiçliği kendi varlığınızda taşıyamazsınız ve olmadan da onun hiçlik olduğunu söyleyemezsiniz.

Jean-Paul Sartre

G. Bataille: Ben hiçliği, kendimde olumsuzluk olarak taşıyorum.

J.-P. Sartre: Peki sizin bir olumsuzlama sahibi olma olanağınız nereden geliyor? Şimdi istek (arzu) kavramına dđnđyoruz. Eğer istek, bir anlamda hiçlik değilse ve siz, kendi varlığınızda hiçliği ortaya çıkarma olanağına sahip değilseniz, sizin kendiniz dışında, bir anlamda, hiçbir şey yok demektir. Burada da aynı şekilde dopdolu ve som bir varlık sđz konusudur. Ve siz, bunu ne adlandırabilirsiniz ne de ortaya çıkarabilirsiniz. Bunu hiçlik

olarak ortaya koymanız, sizde böyle bir olanağın bulunmasından ötürüdür.

Oysa siz, yaptığınız açıklamalarda, varlığı bir dopdoluluk ve somluk gibi ve dışarıda olanı da bir boşluk gibi ileri sürüyorsunuz. Ben Hyppolite'in, sizin hiçlik dediğiniz şeyin tamamen ters bir anlayışa yol açabileceği konusundaki değinmelerine katılıyorum.

G. Bataille: Benim bütün söyleyeceğim şu: Bu düşüncelerin, benim irdelemelerim içinde yer alabileceğini daha baştan düşünmüştüm. Varlık, kendi gözünde, herhangi bir anda da olsa, bir doluluk ve somluk olarak görünebilir. Ama bir başka anda varlığın bulunmayışı, yani benim benliğim dışında bir başka benliğin var olmamaklığı söz konusudur. Ve bu da hiçlik diye adlandırılabilir.

J.-P. Sartre: Söylediklerinizden çok önemli sonuçlar çıkıyor; yani siz aslında, hiçliği değil, varlığı arıyorsunuz ve vecit de hiçlikte değil varlıkta bir kayboluştan başka şey değil. Bu, irdelenmesi gereken bir düşünce. Burada iki düşünce tutumu olanaklı: Biz, ya dopdolu ve som varlıklarız ve dolayısıyla

hiçliği arıyoruz ya da biz bomboş varlıklarız ve varlığı arıyoruz.

G. Bataille: Bence, sizin belirttiğiniz hareket, benim açıklamamın diyalektiğinde yeterince bulunuyor. Önce şunu söylemeliyim: Kendisinin dışında bir öte arayan varlık, hiçliği değil, bir öteki varlığı arar. Kısacası, sizin söylediklerinizin, sadece benim geliştirdiğim düşüncelere katkıda bulunmakla kalmayacaklarını, ama aynı zamanda, bir bilgilendirme de olduklarını söylemek isterim.

J. Hyppolite: Günah kavramı söz konusu olunca ne gibi bir durum ortaya çıkacak? Burada bir kesinlik yok. Gerçi bu olabilir bir şey, ama bir anlam karışıklığı var. Eğer istek, varlığa yönelikse ve iletişim hiçlikle değil de varlık aracılığıyla gerçekleşiyorsa, durum tamamen farklı olacaktır.

G. Bataille: Varlık sorusu, benim sözünü ettiğim diyalektikte ortaya sürülmüştür. Ve burada, benim başkasına karşıt olmaklığım söz konusudur ve benim, bir isteğin nesnesi olarak başkasına yöneldiğim doğrudur. Ben, isteğin öznesidir ve bu istek öznesi, bir

başkasını istemek olması bakımından, önsel (apriori) olarak kendisinin eleştirilmesi ve sorgulanmasıdır. Varlıkta bir dopdoluluk duygusu olduğu kadar, bir boşluk duygusu da vardır ve onu kendi dışına çıkarıp atan da, işte bu boşluk duygusudur.

Ben, bütün bunlardan, yaklaşık bir şekilde ve bir tür doğaçlamayla söz ediyorum. Ve bütün bunlar beni rahatsız etmiyor; bütün söyleyeceğim de bu zaten.

J. Hyppolite: Ben burada durumun düşünsel açıdan tersine dönmekliği üzerinde konuşmak istedim. Bence, sizin günah kavramınız ve vecit kavramınız, erosun iki ayrı formu, yani burada gizemci eros ve duyusal (bedensel) eros söz konusu ve bu iki eros, sizin hiçlik kavramınızla ilişkili.

G. Bataille: Evet, bu kavramlar, hiçliğin tam anlamıyla günah olması bakımından benim hiçlik kavramımla ilişkilidirler. Bu belki de günahın çifte anlamlı olmasından ileri geliyor: Gerçekten de kişinin kendisinin ötesinde hiçliğini araması bile günahtır.

J. Hyppolite: Hiçliğini araması mı?

G. Bataille: Evet, kendi hiçliğini araması.

J. Hyppolite: Biz, hiçlik içinde başkalarıyla iletişim kuruyoruz. Ama eğer hiçlik bizdeyse, günah da daha önceden bizde değil mi?

G. Bataille: Günah, başka varlıklara şiddet uygulamaktır ve gerçek anlamda hiçlik değildir. Hiçlik bizde de olsa, zorunlu olarak günah değildir, çünkü günah varlıklara yöneltilmiş bir kötülüktür.

R. Burgelin: Günah, sizin için, bir durum değil bir edim.

G. Bataille: Bu edimin yol açtığı bir durum da söz konusu olabilir. Örneğin, çözülüp dağılma durumu.

M. De Gandillac: Günah, her şeyden önce bir reddediş değil mi?

G. Bataille: Doğrusu, çeşitli konular söz konusu olduğu için günahın, belli bir anda bir reddediş görünümünü edindiği söylenebilir.

M. De Gandillac: Tarihsel açıdan, günah, aslında istence dayanan ve bilerek gerçekleştirilen bir reddediş olarak görünüyor.

G. Bataille: Bu benim geliştirmeye çalıştığım anlayışa hiç uygun düşmüyor.

Jacques Madaule: Kutsal-Ruh'a karşı işlenen bir günah herhalde.

G. Bataille: Bu kavram, bana çok karanlık geliyor; sanırım, birçok insana da öyle gelmekte.

M. De Gandillac: İzninizle, sorumu daha belirgin bir biçimde ortaya koymak istiyorum. Bence siz, günahı, belli bir burjuvalaşmadan, bir katılaşp donmadan, kendinden bir tür memnunluktan, kendi kendine yeterlikten ve can sıkıntısından sıyrılmayı sağlayan bir araç olarak görüyorsunuz. İmdi, bu kurtarıcı ve özgürleştirici günah, sizin için, bir günah olarak günah mı; yani insanoğluna bağışlanmış bir şeyin reddedilmesi mi; yoksa, yaşamın, serüven düşkünlüğünün ve tadının, rizikoya girme isteğinin bir dile gelişi mi?

G. Bataille: Ben kendinden gûnahtan ve Katolik Kilisesi'nin çok apaçık bir biçimde betimlediği gûnahtan söz etmek iddiasında bulunmadım. Ben, cürüm ile ten zevki düşkünlüğünü birbirine bağlayan çok yalın bir kavramdan yola çıkmak istedim. Günah

dediğim şeyi de cürüm ve ten zevki düşkünlüğü tasarımları içine yerleştirmeye çalıştım.

M. De Gandillac: Günah sözcüğü Hristiyanlığa o kadar yakından bağlı ki, bu sözcüğü bir başka anlamda kullanmak çok zor. Ya da başka anlamda kullanılacaksa, bu anlamı belirtmek gerekiyor. Bundan ötürü size soru sorma cüretinde bulundum. Bence, Hristiyanlık açısından günah, cürüm olmadığı gibi, ten zevki düşkünlüğü de değildir. İster Hz. Âdem'in ister Şeytanın günahları olsun, bu edimlerde söz konusu olan, reddetme ve buyruklara aykırı hareket etmedir; başkaldırma ve hırstır, ama ten zevki düşkünlüğü ve cürüm değildir.

G. Bataille: Hiç kuşkusuz.

M. De Gandillac: Adam öldürme Kabil ile başlıyor. Dolayısıyla ilksel bir olgu değil.

G. Bataille: Günah dediğim zaman anladığım ve günahı beni çeken şey, bu edimin, bizi kendi dışımıza çıkarmasıdır; yani, günah, kendi içimize kapanıklığımızı bozar; ruha, bir açılım getirir.

J. Hyppolite: Siz, insanın kendi dışına çıkmasına değer veriyorsunuz. Bunun da günah ya da vecitle gerçekleşeceğini düşünüyorsunuz. Bu davranışı da Nietzsche'nin iç yüzünü açıkladığı pintilik ve güçsüzlük ahlâkına karşıt bir anlayış ve tutum olarak ileri sürüyorsunuz.

G. Bataille: Evet öyle.

J. Hyppolite: Demek ki siz, kişinin kendi varlığını koruması eksenini üzerinde temellenen bir ahlâka karşı çıkıyorsunuz ve insanın, kendi varlığından dışa çıkması gerektiğini söylüyorsunuz.

G. Bataille: Evet, haklısınız.

J.-P. Sartre: Bataille düşüncelerini, aslında reddettiği manevi değerlere gönderimde bulunduğunu düşündüğüm günah kavramı olmaksızın savunamıyorsa, "günah" sözcüğünü niçin kullanıyor. Bunu öğrenmek isterdim.

G. Bataille: Tartışmayı kolaylaştırmak ve belirginleştirmek için kullandım bu sözcüğü.

J.-P Sartre: Peki o zaman, tartışmayı artık olanaksız olması gerektiği yerde olanaklı hale getirdiğinizi düşünmüyor musunuz?

G. Bataille: Bence böyle olmuyor. Nitekim biraz önce Rahip Daniélou da tartışmanın olanaklı olduğunu söyledi.

J.-P. Sartre: Rahip Daniélou, Hıristiyan anlayışındaki günahtan söz ettiği zaman apaçık ve net bir anlamı kastediyor. Oysa siz, bir sözcüğe sığınarak, bambaşka şeyleri kastediyorsunuz sanırım.

G. Bataille: Bence, tamamen farklı şeyler söz konusu değil ve arada bir bağlantı kurmak da olanaklı.

J.-P. Sartre: Siz “günah” dediğiniz zaman, dolaylı olarak bazı manevi değerler neye oranla varlar? Gerçekten, bazı manevi değerleri kabul ediyor musunuz? Ten zevki düşkünlüğünden ve cürümden söz ettiniz. Cürüm, ne açıdan bir günahtır? İnsanlara karşı şiddet kullanılmasından ötürü mü? Sizce, varlıklara şiddet kullanılmasını yasaklayan kim?

Sizin ilkelerinize göre, kişilere, bir fincan kahve içer gibi şiddet uygulanmasının niçin söz konusu olmayacağını anlayamıyorum.

G. Bataille: Biraz acele ettiğim ve düşüncelerimi dakik bir biçimde ortaya koymadığım

besbelli. Günah, Tanrı'nın buyruklarıyla belirlenmiştir ve ben bunun ancak bir bölümünü göz önüne aldım, öte yandan, edimlerin iyi ve kötü olarak evrensel bir biçimde ayrılmasına gönderimde bulunduğumu da açıkça söylemedim.

J.-P. Sartre: O zaman durum tamamen değişiyor. Sizin için iyi diye bir şey var ve siz onu ortaya koymak istiyorsunuz, ama daha sonra da istememek istiyorsunuz. Bu bir ahlâk felsefesi ve metafizik anlayışdır ve çok zor olmasına rağmen savunulabilir ve üstelik bu akşam karşımızda savunduğunuz görüşten de hayli farklıdır.

G. Bataille: Evet, benim görüşümü tam anlamıyla açıkladınız. Ben, genel olarak var olan tanımlamaları benimsiyorum.

J.-P. Sartre: Ama benimsediğiniz bu iyilik tanımları, reddettiğiniz bir ahlâksal dünyadan kaynaklanıyor ve dolayısıyla, günah işlediğiniz zaman, bu ahlâkın sizin için bütün anlamını kaybettiği bir düzeyde bulunuyorsunuz. Dolayısıyla işlediğiniz şey günah değil, bu...

G. Bataille: Bunları reddettiğimi söyledığınız zaman, durumumu hayli abartmış oluyorsunuz. Hiç kuşkusuz benim bakış açımdan bu kavramların reddedilmesi gerekir. Ama ben bu kavramları var olan şeyler olarak ileri sürüyorum ve kendilerine karşı çıkış tepkilerinin temelleri olduklarını söylüyorum.

J.-P. Sartre: Onlara karşı çıktığınız zaman, bu kavramlar, tamamen sizin dışınıza düşüyorlar ve dolayısıyla, günah da günah olmaktan çıkıyor. Siz bunlardan kaçıyorsunuz ve ediminizle onları reddediyorsunuz. Bu ahlâk açısından yaptıklarınız ve günah diye adlandırarak karşı çıktığınız şeye birlikte bakamazsınız. Her tür ahlâkı reddeden bir “devrimci edim”den söz edilebilir, ama bir ahlâkı hem reddetmek hem de onu benimsemek garip bir şey; zaten bu ahlâkı biz de benimsemiş olsak burada bir hata yapma kavramına ulaşmış oluruz, ama günah kavramına ulaşmamız zorunlu değildir.

G. Bataille: Evet, benim inanmadığım iyilik ve kötülük kavramlarını ileri sürmemde bir tür alaycılık var.

J.-P. Sartre: Günah işlediğiniz zaman ahlâkın sizi pek tedirgin etmediğini sanıyorum. Bundan ötürü de günah, daha az boğuntulu ve daha az trajik bir hale geliyor bence.

G. Bataille: Bence siz, mantıksal yönde bir abartmaya kapılıyorsunuz. Biz, mantığın bizden istediği kadar basit yaratıklar değiliz. Mantık bizim birbirimizden ayrılmamızı ve varlıkları bölüp sınıflamamızı ister.

Ben düşüncelerimi yukarıda açıklamaya çalıştım. Düşkünlük ahlâkının karşısına koyduğum bir doruk ahlâkından söz ettim ve sonunda şunu anladım: Doruk ahlâkından söz etmeye başladığımda, aslında düşkünlük ahlâkı adına konuşuyordum.

J.-P. Sartre: Bu, çok nazik bir durum ortaya çıkarıyor.

G. Bataille: Durumu çok güçsüz ve kırıl-
gan hale getiriyor. Zaten bütün söylemek istediğim de buydu. Yani ben, dayanılmaz bir durumdan söz ettim sadece.

J.-P. Sartre: “Söz ettim” demeniz çok iyi, ama hatayı dile yüklemeniz boşuna. Sizin, bir yanda, yaptığınız açıklamalar var; öte yanda

da somut bir yaşantınız ve araştırmanız. Beni sadece, bu araştırmanız ilgilendiriyor. Eğer dil, gerçeği bozan bir şeyse, siz hata ediyorsunuz demektir ve sizi dinleyerek biz de hata ediyoruz. Önemli olan, konuşmadığınız anda işlediğiniz günahdır. O an vardır ve önemli olan da o andır. Bu an şimdi ortada yok, ama ondan söz ediyoruz. Ve bir manevi değer ortaya koymadan, onu gerçekleştirmeye yönelemezsiniz.

G. Bataille: Hiç kuşkusuz, manevi değerler ileri sürdüm ben ve bu değerleri çeşitli biçimlerde ortaya koyarak içinden çıkılmaz bir duruma vardım.

J.-P. Sartre: Öyleyse, ne idüğünü bilmediğim ve ahlâkın ötesinde olan bir şey adına ahlâkın eleştirilmesi ve sorguya çekilmesi söz konusu değil. Burada, iki ahlâkın bir aradalılığı söz konusu; bunların biri aşağı dereceden ve öteki yüksek dereceden bir ahlâk.

G. Bataille: Evet öyle ve yüksek dereceden ahlâk, kendi manevi değerlerinin aşağı dereceden ahlâk tarafından ele alınıp geliştirildiği gördüğü için kendinden vazgeçmek zorunda

ve dolayısıyla kendinden vazgeçiyor ve ortadan kalkıyor; böylece de her şey karanlıklara gömülüyor.

J. Hyppolite: Ama bu        bir ahlâk ortaya çıkarıyor;      , bu vazge iin kendisinde bir        manevi değer anlamı var.

G. Bataille: Eletirme ve sorgulama, kendi içinde çakılıp kalamıyor ve bir asit gibi kendini kemiriyor.

J. Madaule: Demek ki manevi değer, eninde sonunda, bütün değerlerin eleştirilmesi ve sorgulanması. Yani, bir tek değer var; o da değerlerin eleştirilmesi ve sorgulanması.

G. Bataille: Evet, doğru. Söz konusu olan da bu zaten.

J.-P. Sartre: Evet bu konuda anlaıyoruz. Ama bu da bir ahlâk, yani araştırma ahl k .

G. Bataille: Bunu söylediğiniz andan itibaren, çok fazla söz söylenmiş olur.

J.-P. Sartre: Demek ki, ikinci ahlâk, bir        ahlâk ortaya koymak için kendini paralamıyor, ama devam ediyor. Burada aynı ahl k n değişime u ramı durumları söz konusu;      , manevi rahatlık için

değerler aradığınız zaman onları bir yana atıyorsunuz, ama arayışınız nasılsa öyle kalıyor ve siz de aynı düzeyde yer alıyorsunuz.

Ayrıca, sizce, günahta bir diyalektik değer var. Yani günah, kendiliğinden ortadan kalkıyor ve günah, kendisini günah olarak tanıyamayacağınız bir duruma itiyor sizi.

G. Bataille: Çok doğru.

J.-P. Sartre: Oysa Hristiyanlara göre, bu günahtan kaçınmak söz konusu bile olsa, günah, günah olarak kalır. Dolayısıyla burada aynı kavram söz konusu değil. Bu daha çok, belli bir anda ortaya çıkan, işe yarayan bir şey ve sizi bir skandala sürüklüyor; siz de bu durumdan sonra eleştiri ve sorgulama arayıcılığıyla aradığınız duruma ulaşıyorsunuz. Demek ki, o anda, onu günah olarak ele alamazsınız artık.

G. Bataille: Her tür diyalektikte olduğu gibi, burada da ortadan kaldırma değil, aşma söz konusu. Burada Hegelci diyalektiğe dayanıyorum ve tepeden tırnağa Hegelci olduğumu saklamıyorum. Eyleme ilişkili olan

günahta, Hegelci olumsuzluğu, eylem olan olumsuzluğu kolayca görüp tanıyacaksınız.

J. Hyppolite: Hegel'de, olumsuzluğun, günah özelliğini taşıyabileceğinden pek emin değilim. Acaba, günah mı olumsuzluğa yol açıyor, yoksa olumsuzluk mu günaha?

G. Bataille: Bence, eylem demek olan olumsuzluk her zaman yıkıcıdır.

J. Hyppolite: Sartre'ın dediği gibi, sizin söyleminizde Hristiyanca bir dil ve Hristiyanca bir anlam karışıklığı var. Belki bunun da Hegelce olduğu söylenebilir. Sizin, insansal etiğiniz için buna gereksinimiz var mı?

G. Bataille: Bu tartışmanın kolaylaştırılması bakımından gereksinimim vardı.

J. Hyppolite: Sadece tartışma için gereksiniminiz olduğunu hiç sanmıyorum. Sizin bu Hristiyanca günah kavramına, doruk ahlâkı bakımından gereksiniminiz var. Ve sorunun aslı da şu: Siz, bu dili kullanmaktan vazgeçebilir misiniz; yaşantınızı ve deneyiminizi, bu dili kullanmadan dile getirebilir misiniz?

G. Bataille: Bu pek elverişli olmazdı. Doğal konuşmak gereklidir.

R. Daniélou: Bence, günah kavramını kullanmasaydınız, yapıtınız, bütün tadını tuzunu kaybedecekti. Ve bence, günah kavramı, yapıtınızın temel bir ögesi. Sartre'ın, biraz daha önce, sizi kendi görüşleri içinde sıkıştırmaya çalıştığı izlenimini edindim. Oysa, sizin özelliğiniz, belli bir görüş içinde sıkışıp kalmayı reddetmek.

J. Hyppolite: Kitabınızı okuduktan sonra benim de edindiğim izlenim, sizin, Hıristiyanca bir görüşe mutlak olarak gereksinim duyduğunuzdur.

G. Bataille: İzleniminiz tam anlamıyla doğru.

M. De Gandillac: Size münasebetsiz bir soru sormak istemem, ama şimdi kendimi daha rahat hissediyorum ve bunun nedeni de Adamov'un dediği gibi, sizin konuşmanızdaki tonun, hepimizi inandırmış olması. Konuşmamız, sizin yaşantınızın ve deneyiminizin tam anlamıyla gerçek ve özgün olduğunu ortaya koydu. Şunu sormak istiyordum: Daha önce sözünü ettiğiniz rahatlığınız ve uçarılığınız ile kendinizi bile isteye

içine kapattığınız trajik durum arasında bir çelişki yok mu?

G. Bataille: Sanmıyorum. Bu çelişkiyi göremiyorum.

J. Hyppolite: Ben de kitabınız ile konuşmanız arasındaki farkı belirtmek isterim. Kitabınızı okuduğum zaman sizi tanımıyordum; görüşlerinizi de kitabınızdan çok, buradaki konuşmanızla daha iyi kavradım. Bir başka dille yazılmış olsaydı, yapıtınız aynı izlenimi vermeyecekti bize ve ben de kitabınızı bu kadar ilginç bulmayacaktım. Sözüünü ettiğimiz Hristiyanca kavramlardan, mantıksal açıdan vazgeçebilirdiniz; ama o zaman, yaşantınızı ve deneyiminizi dile getirmenizde bir eksiklik olacaktı. Sizin yaşantınız ve deneyiminizde, her tür mantıksal sistemi aşan bir derinlik var.

GÜNAH FİKRİNDEKİ SONSUZLUK üzerine BİR TARTIŞMA

Georges Bataille, Jean-Paul Sartre,
Maurice de Gandillac, Jean Hyppolite,
Louis Massignon, Pierre Klossowski,
Arthur Adamov, Rahip Jean Daniélou,
Rahip Jacques Madaule...

Selahattin Hilav'ın çevirisiyle

• kirmizikedi.com
f /kirmizikedikitap
t /krmzikedikitap
• /kirmizikediyayinevi

t8

